

SINAMBUN TIRE GBIIKIRU

Isireliban bandun gari yi ba torua Samuelin tirenu sɔɔ, yin sukuma mu wāa Sinambun tirenu sɔɔ. Tire gbiikii teni sɔɔra Dafidin gɔɔn gari wāa ka sere maa win bii Salomɔɔn bandun gari. Salomɔɔ wi, u Yinni Gusunɔ sāa yeru bania Yerusalemuɔ. Amen biru, ma u mem nɔɔbu sariru kua. Mem nɔɔbu sari tera ta dera Isireliban banda bɔnu kua yiru. Ma ya dera Isireliba kpuron dam ka ben girima ya kaara. Waati ye sɔɔ, Gusunɔ u ra Isireliba ka ben sinambu win sɔmɔbu gɔrie bu ka bu kirɔ ko bŭu sāaru ka daa kɔsa kpuron sɔ.

Tire ten kpunaa

1. Dafidin wāa dāakiru bandu sɔɔ, wiru 1n di sere wiru 2:12.
2. Salomɔɔn bandu, wiru 2:13n di sere wiru 11.
3. Isireliban banda bɔnu kua yiru, wiru 12n di sere wiru 22.

Adoniya u kī u tii ko sunɔ

¹ Dafidi u tɔkɔ kua u bukura gem gem. Baa bà n nùn beka bubusi, ka mε, u ra n kurusinεwa woorun sɔ. ² Sɔɔ teeru win bwāaba na ba nùn sɔɔwa ba nεε, Yinni, a de su nun wɔndia kasuama u n da n wāa wunεn bɔkuɔ u n nun nɔɔrimɔ kpa u n da n nun bɔkasi a n ka yam susuru waamɔ.

³⁻⁴ Ma ba wɔndia kurɔ burɔ kaso wəri Isireliban tem kpuro sɔɔ. Yera ba wɔndia goo wa wi ba sokumɔ Abisagi. Wɔndia wi, kurɔ burɔn tiiwa. U sāawa Sunεmugii. Ma ba nùn mwaama ba ka na

sina bokon mi. Wiya u ra n nùn nǝrimǝ. Adama u n nùn yē kurǝ.

⁵⁻⁶ Adoniya wi Dafidi u ka Hagiti mara wiya u kua Dafidin yeruma Abusalǝmun gǝǝn biru. U sǝawa durǝ burǝn tii. Tundo kun nùn wǝkisire saa mìn di ba ka wǝa. U n maa nùn bikiare u nǝǝ, mban bwesera a mǝ mǝ. Yera Adoniya wi, u tii wǝlle sua u nǝǝ, wiya u koo bandu di. Ma u tii tabu kǝkǝ kasua ye dumi gawe ka maasǝbu ka sere tabu durǝbu tǝnu weerǝakuru be ba ra n nùn gbiiye. ⁷ Ma u ka Yoabu Seruyan bii ka yǝku kowo Abiataa gari bǝkua. Ma ba ka nùn yǝra. ⁸ Adama yǝku kowo Sadǝku ka Benaya Yehoyadan bii, ka Gusunǝn sǝmǝ Natani, ka Simeǝ ka Rei ka sere Dafidin tabu kowo damgibu, beya ba n ka Adoniya nǝ tia kue.

Natani u Bati Seba bwisi kǝ

⁹ Ma Adoniya u yǝkuru kua ka yǝanu ka kǝtǝ kpǝmi yi yi gum mǝ Sohelǝtin kperun bǝkuǝ te ta wǝa Eni Rogǝlin bera gia. Ma u win tundo turosibu dim soka mi, ka Yudaba kpuro, be ba sǝa sina bokon bwǝabu. ¹⁰ Adama u n Gusunǝn sǝmǝ Natani soka ka Benaya ka Dafidin tabu durǝ damgii be, ka maa sere Salomǝ win tundo turosi.

¹¹ Yera Natani u da u Bati Seba Salomǝn mǝro sǝǝwa u nǝǝ, a n nua ma Adoniya Hagitin bii, u bandu di? Dafidi besen yinni kun maa yē. ¹² Yen sǝ, a na tǝ n nun bwisi kǝ ye kaa ko a ka wunen hunde bere, ka maa wunen bii Salomǝgia. ¹³ A doo a wunen yinni Dafidi sina boko deema a nùn sǝ a nǝǝ, n n wiya u nǝ mwǝeru kua u nǝǝ, wunen bii Salomǝwa u koo bandu di win biru? Mba n kua Adoniya u ka bandu sina.

14 Saa ye kaa ka nùn gari yi tore, kon duuma mi nèn tii, kpa n wunen gari sire n sosi.

15 Ma Bati Seba u seewa u da diru mi sina boko u kpĩ. Domi sina boko u tókə kua gem gem. Abisagi Sunemugiiwa u wãa mi, u nùn nɔ̀rimɔ̀. 16 Ye Bati Seba u tura mi, u yiira sina bokon wuswaaɔ̀. Ma sina boko u nùn bikia u nɛɛ, mba a kĩ.

17 Ma u wisa u nɛɛ, nèn yinni, wuna a man nɔ̀ mwɛɛru kua ka bõri a nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔ̀n yĩsiru nèn bii Salomɔ̀wa u koo bandu di wunen biru. 18 Wee tẽ Adoniya u bandu di. Wunɛ nèn yinni sina boko a ñ ka baaru. 19 Ma u ketɛ kpɛmi yi yi gum mɔ̀ ka yãa dabinu go. Ma u win tundo turosibu dim soka ka Abiataa yãku kowo ka sere Yoabu wi u sãa tabu sunɔ̀. Adama u ñ wunen bii Salomɔ̀ soka. 20 Tẽ sina boko, wee, wuna Isireliba kpuro ba swaa daki a ka bu sɔ̀ wi u koo ko wunen kɔ̀sire bandu sɔ̀. 21 Yinni, saa ye kaa kpuna nge wunen baaba, ba koo nɛ ka nèn bii Salomɔ̀ mɛɛriwa taarɛgibu.

22 Ye Bati Seba ka Dafidi ba gari mɔ̀, yera Gusunɔ̀n sɔ̀mɔ̀ Natani u tunuma mi. 23 Ma ba sina boko sɔ̀wa ba nɛɛ, Gusunɔ̀n sɔ̀mɔ̀ Natani wee, u tunuma. Yera u sina boko yiira u wuswaa tem girari. 24 U nùn bikia u nɛɛ, yinni, wuna a nɛɛ, Adoniya u bandu dio u ko wunen kɔ̀sire sina gɔ̀naɔ̀? 25 Domi wee, u ketɛ kpɛmi yi yi gum mɔ̀ go ka yãa dabi dabinu. Ma u win tundo turosibu sokusia ka tabu sinambu ka Abiataa yãku kowo. Wee, ba dimɔ̀ ba nɔ̀rumɔ̀ win wuswaaɔ̀. Ma ba gerumɔ̀ ba mɔ̀ Adoniya, sina boko, win hunde yu dakaa da. 26 Adama u ñ nɛ ka Sadaku yãku kowo soka, ka Benaya Yehoyadan bii, ka sere maa wunen bii Salomɔ̀. 27 Sina boko, wunen min

diya gari yini yi koorā? Ma a ñ sere beɛ wunen
bwāabu sōwa wi u koo bandu di wunen biru?

Dafidi u Salomō gōsa

u ka ko win kāsire

²⁸ Ma Dafidi sina boko u nɛɛ, i man Bati Seba
sokuo.

Ma ba nùn soka u susi u yōra sina bokon
wuswaa. ²⁹ Yera sina boko u bōrua u nɛɛ, sere ka
Yinni Gusunən wāaru wi u man yara saa wahala
kpuron di, ³⁰ kon nen nō mweeru yibia gisō te na
nun kua ka Gusunō beɛ Isireliban Yinnin yīsiru na
nɛɛ, Salomōwa u koo bandu di nen biru u ko nen
kāsire.

³¹ Ma Bati Seba u yiira u wuswaa tem girari u nɛɛ,
nen yinni sina boko, wunen hunde yu daka da.

³² Ma Dafidi u nɛɛ, bu nùn Sadaku yāku kowo
sokuo ka Gusunən sōmō Natani ka maa Benaya
Yehoyadan bii. Ye ba tunuma, yera ba dua mi u
wāa. ³³ Ma u bu sōwa u nɛɛ, i nen bwāabu suo
kpa i nen bii Salomō keteku yōsia i ka nùn da bwia
ye ba mō Gihoniō. ³⁴ Miya yāku kowo Sadaku ka
Gusunən sōmō Natani ba koo nùn gum tāre wirō
u ka ko Isireliban sunō, kpa i kōbi wura, yen biru
i gere i nɛɛ, Salomō sina bokon hunde yu daka
da. ³⁵ Yen biru kpa i nùn suama u na u sina nen
sina gōnō u ko nen kāsire. Domi wiya na gōsa u ka
Isireliba ka Yudaba kpara.

³⁶ Ma Benaya Yehoyadan bii u nɛɛ, ami, nen yinni
sina boko. Yinni Gusunō u de n koorā mɛ. ³⁷ Nge
mɛ Yinni Gusunō u ka nun wāa, u n maa ka Salomō
wāa mɛ, kpa u win bandu wōlle sua n wunegiru
kera.

Saloməə u kua sunə
(I maa mεerio Bandun Gari I, 29:21-25)

³⁸ Yera yāku kowo Sadəku ka Gusunən səmə Natani ka Benaya Yehoyadan bii ka Keretiba ka Peletiba be ba sāa sina bokon tiin kōsobu, ba da ba Saloməə deema. Ma ba nūn yōsīa sina bokon keteku wəllə ma ba da Gihoni mi. ³⁹ Ye ba tura mi, yera Sadəku u da kuu bekurugirə u gum kəba tama. Ma u Saloməə gum mε tāre wirə u ka nūn ko sunə. Yen biru ba kəba so, ma tən be kpuro ba nεε, sina boko Saloməə, wunən hunde yu daka da. ⁴⁰ Ma tən be kpuro ba nūn swīi ba kəbi soomə ka nuku doo bakabu. Ma n sāare nge tem mu yīruməwa ben wurenun sō.

Saloməə u Adoniya suuru kua

⁴¹ Adoniya ka win tən be u dim soka mi kpuro ba wure ni nua saa yè səə ba dim kpa. Ye Yoabu u kəban swīi nua, yera u nεε, mban sōna ba wure meni wuuə.

⁴² U gari yi gerumə u n̄ kpa, yera Yonatham, Abiataa yāku kowon bii u tunuma. Ma Adoniya u nεε, a dam kooma tabu durə naanegii. Na yīiyə n labaari gea nə wunən min di. ⁴³ Yonatham u nūn wisa u nεε, aawo. Domi Dafidi sina boko besen yinni u Saloməə bandu wē. ⁴⁴ Ma u dera Sadəku yāku kowo ka Gusunən səmə Natani ka Benaya Yehoyadan bii ka Keretiba ka Peletiba ba nūn sina bokon keteku yōsīa, ⁴⁵ ba da Gihoniə. Miya Sadəku yāku kowo ka Gusunən səmə Natani ba nūn gum tāre wirə, u kua sunə. Yen biruwa ba gəsirama min di ka nuku doo bakabu. Ma wuu ge, ga gbisimə ka wurenu. Niya i nəəmə mi. ⁴⁶ Saloməə u maa sō sina gənəə kə. ⁴⁷ Ma sina bwāaba na ba besen sina boko Dafidi domaru

kua ba nεε, Gusunə u Saloməən yīsiru ka win bandu wəlle sua n kere wi Dafidigiru. Ma Dafidi u seewa u wuswaa tem girari win kpin yerun wəllə. ⁴⁸ Ma u gerua u nεε, Gusunə Isireliban Yinnigia siarabu wi u nùn goo kã u win sina gəna kəsire kua. Ma u maa ka yēro nəni wa.

⁴⁹ Be Adoniya u dim soka mi kpuro, ba nanda ye ba gari yi nua. Ma ben baawure u win swaa mwa u doona. ⁵⁰ Yera Adoniya u berum soora Saloməən sō, ma u seewa u da u yāku yerun kāanu nenua Saloməə u ku ka nùn gon sō. ⁵¹ Yera ba Saloməə sōwə ba nεε, wee Adoniya u berum soore wunen sō. U da u yāku yerun kāanu neni u m̀, wunε Saloməə a be bōruo gisə ma a n nùn goomə.

⁵² Ma Saloməə u nεε, ù n tii nenua dee dee, baa win wirun seri tia ya n wərumamə. Adama sà n kōsa gaa wa win min di, u koo gbiwa.

⁵³ Yera u dera ba nùn yara yāku yee ten min di. Ma Adoniya wi, u na Saloməən wuswaaə u kpuna u nùn təbura. Yen biru Saloməə u nεε, u wio win yenuə.

Wooda ye Dafidi u Saloməə wē

2

¹ Ye Dafidi u gəə turuku kua, yera u win bii Saloməə wooda yeniba wē u nεε, ² wee, na dəə mi baawure u koo da. Adama wunε a de a n wərugəru mə, a n tororu sō. ³ A Yinni Gusunən gere məm nəwə, kpa a n sīimə win swεε səə, kpa a n win woodaba swīi nge mε ba yorua Məwisin tireru səə. À n kua mε, ye a m̀ kpuro, ya koo koorawa. ⁴ Kpa Yinni Gusunə u win nəə mwεeru yibia te u man

kua u nεε, nεn bibu bà n sīimə gem səə ka ben gōru kpuro ka ben bwisikunu kpuro, na ñ kon bia wi u koo ko nεn kəsire Isireliban bandu səə.

⁵ Yen biru Dafidi u maa nεε, a n yē ye Yoabu Seruyan bii u man kua. Domi u Isireliban tabu sinambu yiru beni, Abinεε, Nεrin bii ka Amasa Yetεen bii go, u ben yem yari bəri yendun saa səə. Ma u mu tεeni win kpakaə, ka maa win baranə.

⁶ Yen sō, a koowo mèn nəə wunen bwisi yi nε. A ku ra de u seri burura u sere gbi. ⁷ Adama a Baasilai Galadigiin bibu durom kuo. A de ba n da di ka be ba dimə wunen dii yerə sannu. Domi beya ba na ba man somi sanam mε na kpikiru sua wunen məə Abusaləmun sō. ⁸ A maa Simeï Geran bii Bεnyamεen bweseru səə yaayo. U na Bahurimun di, u man wəm kōsunu wənwa dāma te na kpikiru dəə Mahanaimuə. Adama ye na wee, u man sennə na Yuudenin daara. Ma na bōrua ka Yinni Gusunən yīsiru na nεε, nεn takobi kun maa nùn goomə. ⁹ Adama tē, a ku de u kun sεeyasiabu wa. A bwisi mə, wuna a yē mε kaa nùn kua. A de u ka hunde tumaru gbi.

Dafidin gəə

ka Saloməən bandu

(I maa mεerio Bandun Gari I, 29:26-28)

¹⁰ Yen biru Dafidi u kpuna u gu u win baababa naamwε. Ma ba nùn sika win wuu Yerusalemuə ge ba maa sokumə Dafidin wuu. ¹¹ Dafidi u kuawa wōə weeru bandu səə. Gbiikaa u kua wōə nəəba yiru Heboroniə. Yen biruwa u kua wōə tεna ka ita Yerusalemuə. ¹² Saa ye səəra Saloməə u da u sina win tondon sina gəna wəllə. Ma ba win ban te dam sire gem gem.

Adoniyān gəə

¹³ Adoniyā Hagitin bii u na Saloməən mero Bati Seban mi, ma Bati Seba u nùn bikia u nεε, n ka sere do?

Ma u nùn wisa u nεε, n do gbāa gbāa. ¹⁴ Adama gari gεε wāa yi na kī n nun sō.

Ma kurə wi, u nεε, a geruo mε.

¹⁵ Yera Adoniyā u nεε, a yē ma nena na raa ban te mə. Nena Isireliba kpuro ba yīiyə n tu di. Adama wee ta wura nen wənən mi. Domi Yinni Gusunəwa u nùn tu wē. ¹⁶ Tē, gāa teena na kī n nun bikia. Yen sō, a ku man nu yinari.

Ma kurə wi, u nùn sōwa u nεε, a geruo.

¹⁷ Ma Adoniyā u nεε, na nun kanamə, a doo a man Saloməə sōwa u be man Abisagi Sunεmugii kē kurə. U n nun ye yinarimə.

¹⁸ Ma Bati Seba u nεε, to, kon da n nùn sō.

¹⁹ Yera Bati Seba u da Saloməən mi, u ka nùn Adoniyān gari yi sō. Ye sina boko u win mero wa u wee, yera u seewa u nùn sennə da. U yiira win wuswaaə. Ma u seewa u da u sina win sina kitarə. Ma u dera ba ka win mero kitaru garu naawa u sina win nəm geuə. ²⁰ Ye u sina u kpa, yera u sina boko sōwa u nεε, gāanu gana na ka na, na kī n nun kana. Yen sō, a ku man nu yinari.

Ma Saloməə u nεε, a geruo na n nun yinarimə.

²¹ Ma Bati Seba u nεε, a de bu Abisagi Sunεmugii wunen məə Adoniyā wē kurə.

²² Yera Saloməə u nùn wisa u nεε, a ku ra yande nεε, n nùn bandu wēyə? Domi u sāawa nen məə. Win tamba maa yāku kowo Abiataa ka Yoabu Seruyan bii.

²³ Ma Salomɔɔ u bɔrua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u man kua nge mɛ u kɪ, ma na kun Adoniya go win gari yinin sɔ. ²⁴ Yinni Gusunɔ wiya, u man dam kã ma u man sinasia nɛn tundo Dafidin sina gɔnaɔ, ma u man ban te wɛ ka nɛn bibun bweserɔ nge mɛ u nɔɔ mwɛɛru kua. Sere ka win wãaru, kon dewa bu Adoniya go gisɔ.

²⁵ Ma Salomɔɔ wi, u Benaya Yehoyadan bii gɔra u da u Adoniya go. Ma u da u nùn go.

Ba yãku kowo Abiataa yara

win sɔmburun di

²⁶ Yen biruwa Salomɔɔ u yãku kowo Abiataa sɔɔwa u nɛɛ, a doo wunen temɔ Anatɔtuɔ. Domi gɔɔwa a ka weenɛ. Adama na ñ gina nun goomɔ yèn sɔ wuna a kua yãku kowo nɛn tundo Dafidin waati sɔɔ. Mɛya a maa ka nùn win nɔni swãaru kpuro bɔnu kua.

²⁷ Nge mɛya Salomɔɔ u ka Abiataa gira yãku kowo sɔmburun di. Ma Yinni Gusunɔn gari yi u raa gerua Elin yenun sɔ Siloɔ yi koorã.

Yoabun gɔɔ

²⁸ Sanam mɛ Yoabu u nua ye ya Adoniya ka Abiataa deema, yera u duka sua u da Yinni Gusunɔn sãa yerɔ, u yãku yerun kãanu nɛnua u ka bɔrua. Domi Adoniyawa u ka yɔ. Adama u ñ daa ka Abusalɔmu yɔre. ²⁹ Ma ba da ba Salomɔɔ sɔɔwa ma Yoabu u duka sua u na u wãa Yinni Gusunɔn sãa yerɔ u yãku yerun turarun kãanu nɛni.

Saa yera Salomɔɔ u Benaya Yehoyadan bii sɔɔwa u nɛɛ, u doo u nùn go.

³⁰ Ye Benaya u tura sãa yee ten mi, yera u Yoabu sɔɔwa u nɛɛ, sina boko u nɛɛ, a yarima.

Adama Yoabu u nεε, aawo, miniwa kon gbi.

Ma Benaya u gəsira u wura Saloməən mi, u nεε, ameni ka ameniwa Yoabu u gerua.

³¹ Sina boko u nεε, a koowo nge mε u gerua. A nùn sēreo mi, a go, kpa a nùn yara min di a da a sike. Nge mεya kaa nε ka nεn bweseru yara tambu yiru ben yem di, mε Yoabu u yari. Domi ba n̄ kōsa gaa kue. ³² Tən beya Abinεε, Nεrin bii, Isireliban tabu sunə, ka maa Amasa Yetεen bii, Yudaban tabu sunə. Ba nùn gem ka bεεε kere, ma u bu go ka takobi nεn tundo Dafidi u n̄ ka baaru. Yen s̄, Gusunə u de win yem mu wəri win tii səə. ³³ Ben yem mu ko n wāawa Yoabu ka win bibun bweserə sere ka baadommaə. Adama Yinni Gusunə u koo de bəri yendu ta n wāa Dafidi ka win bibun bweserə ka maa win bibun bandu səə sere ka baadommaə.

³⁴ Yera Benaya u da u Yoabu sēre u go. Ma ba nùn sikua win gberu kpaanə. ³⁵ Ma sina boko u Benaya kua tabu sunə Yoabun kəsire. Mεya u maa Sadəku kua yāku kowo Abiataan kəsire.

Saloməə u dera ba Simēi go

³⁶ Yen biru sina boko u gəra bu da bu Simēi sokuma. Ye u na, yera sina boko u nùn s̄əwa u nεε, a wunεn tiin yenu baniə Yerusalemuə. Kpa a n wāa ge səə, a ku yari min di. ³⁷ Dəma te a yara min di, ma a Sedoronin wəwa təbura na kon dewa bu nun go. Saa ye səə, wuna a tii go.

³⁸ Ma Simēi u nεε, ya wā yinni. Kon ko ye a gerua.

Ma u da u wāa Yerusalemu mi, n ka tε. ³⁹ W̄ə itan biru yera win yobu yiru gabu ba duka yakura ba da ba wāa Akisi, Maakan biin mi, wi u s̄a Gatin sunə. Yera ba na ba nùn s̄əwa ba nεε, wee, wunεn yobu ba wāa Gatiə. ⁴⁰ Yera Simēi u seewa u win keteku

gaari bøkua u da Gatiō Akisin mi, u yoo be mwaama.

⁴¹ Yera ba da ba Salomōō sōwa ma Simeī u yara Yerusalemun di u da Gatiō. Adama u wurama kō.

⁴² Sina boko u gōra u nēē, bu nūn sokuma. Ye u na, u nūn sōwa u nēē, na ñ daa nun bōrusie ka Yinni Gusunōn yīsiru na nēē, a n yē dōma te a yara Yerusalemun di, kaa gbiwa? A ñ wisa a nēē, ya wā,

a nua? ⁴³ N n men na, mban sōna a ñ nōō mWēē te yibie te a kua Yinni Gusunōn wuswaaō. Mban sōna a ñ gari yi mem nōōwē yi na nun sōwa mi.

⁴⁴ Tē a yaaye kōsa ye a nen tundo Dafidi kua? Yinni Gusunōwa u koo nun ye kōsie. ⁴⁵ Adama nē, sina boko Salomōō, Yinni Gusunō u koo man domaru kua. Kpa u nen tundo Dafidin ban te na dii mini tāsisia sere ka baadommaa.

⁴⁶ Yen biru sina boko u Benaya Yehoyadan bii wooda wē, u nēē, u doo u Simeī go. Ma u yara u da u nūn go.

Yeniban biruwa Salomōōn banda dam kua.

Salomōō u Egibitin sunōn bii

sua kurō

3

¹ Salomōō u Egibitin sunōn bii sua kurō. Nge mēya ba ka arukawani bøkua. Ma u ka kurō wi da Dafidin wuu Yerusalemūō sere u ka win tiin yēnu bani ka Yinni Gusunōn sāa yeru, ka sere maa gbāra te u koo bani u ka Yerusalemu sikerena.

² Isireliba ba ra yākuru kowa gungunu wōllō saa ye sōō, domi ba ñ gina diru garu banē mi ba ko n da Yinni Gusunō sā. ³ Salomōō u Yinni Gusunō kīa. Ma u win tundo Dafidin wooda kpuro mem nōōwa.

Meya win tii u ra yākuṅu ko gungunu wəllə, kpa u turare dṑ doke mi.

Salomṑ u bwisi kana
(*I maa mεerio Bandun Gari II, 1:2-13*)

⁴ Sṑ teeru Salomṑ sina boko u seewa u da Gabaoniṑ u ka yākuṅu ko. Domi miya yāku yee bakara wāa. Yāku dṑ mwaararuginu dabi dabina u dṑma te kua mi. ⁵ Gabaoni miya Yinni Gusunṑ u nṑn kure dosu sṑ wākuṅu. U nṑn sṑwa u nεε, a bikio ye a kī n nun kua.

⁶ Salomṑ u nṑn wisa u nεε, a wunεn bṑ Dafidi nεn tundo kī geeru sṑsi yεn sṑ u sīa dee dee gem sṑ ka gṑru dεεrṑ wunεn wuswaaṑ. Ye ya kpuro kere, yera a dera nε, win bii, na kua win kəsire bandu sṑ gisṑ. ⁷ Yinni Gusunṑ, wuna a man gṑsa a kua nεn tundo Dafidin kəsire. Wee nε aluwaasi piibuwa. Na ṑ yε mε kon ko n ka tṑn be kpara. ⁸ Na maa wāa ben suunu sṑ, be, be a gṑsa. Ma ba maa dabi sere ba ṑ garirṑ. ⁹ Yen sṑ, a man bwisi kēeyṑ n ka bu kpara, kpa n kpī n gea ka kṑsa wunana. Ma n kun mε, wara u koo kpī u wunεn tṑn dabi teni kpara.

¹⁰ Ma Salomṑn wisi bi, bu Yinni Gusunṑ dore. ¹¹ Yera u nṑn sṑwa u nεε, a ṑ bikie wunεn wāaru tu daka da, a ṑ maa bikie a n dukia mṑ, meya a ṑ maa wunεn yiβεεban gṑ kanε. Adama bwisiya a bikia a ka kpī a wunεn tṑmbu kpara dee dee. ¹² Yen sṑna kon nun kua nge mε a gerua. Kon nun laakari ka bwisi kē yṑn bweseru goo kun waare, meya goo kun maa ye wasi wunεn biru. ¹³ Kon maa nun dukia ka bεεrε wε wunεn wāaru sṑ ye a ṑ bikie. Sinambu sṑ, goo sari wi u koo ka nun nεra. ¹⁴ Yen biru à n sīimṑ nεn swεε sṑ, ma a nεn woodaba ka

nɛn yiirebu mɛm nɔwammɛ nge mɛ wunɛn tundo Dafidi u kua, kon de wunɛn wāaru tu daka da.

¹⁵ Saa yera Salomɔɔ u yanda ma u tuba ma Yinni Gusunɔwa u ka nùn gari kua dosu sɔɔ. Ma u gɔsirama Yerusalemuɔ u da mi Yinni Gusunɔn woodan kpakorora yii u yāku dɔɔ mwaararuginu kua mi, ka siarabun yākunu. Ma u win bwāabu kpuro dim soka.

Salomɔɔ u gari sɛsɔgii siri

¹⁶ Sɔɔ teeru kurɔ tanɔbu yiru gabu ba na sina boko Salomɔɔn mi, ba yɔra win wuswaaɔ. ¹⁷ Ma ben turo u nɛɛ, yinni, a man yisa kuo. Nɛ ka kurɔ winiwa sa wāa dii teerɔ. Win bəkuɔra na yiira na mara. ¹⁸ Ye na mara, yen sɔɔ itasera win tii u maa mara. Ma sa wāa dii tee te sɔɔ sannu. Goo kun maa ka sun wāa mi. ¹⁹ Ye n kua wɔkuru yera u win bii kpunari u go. ²⁰ Yinni, yera u seema wɔku te, u nɛn bii sua saa nɛn yɛsan di ye na do. Ma u nùn kpī win tororu wəllɔ. Yen biru u win bii goo te sua u man yiiya. ²¹ Ye na seewa bururu n ka nɛn bii bɔm kɛ, yera na deema bii gora. Ma na wure na bii wi mɛɛra tii, na deema u n sāa nɛgii.

²² Ma win winsim u nɛɛ, nɛn biiwa u wasi.

Gbiikoo wi, u maa nɛɛ, n n mɛ, wunɛgiiwa u gu.

Mɛsuma ba sikirinamɔ sina bokon wuswaaɔ. ²³ Yera sina boko u nɛɛ, too wee, bɛɛ kpuro i n wure. Domi wini u n nɛɛ, win biiwa u wasi kpa wiɔnɔ u nɛɛ, aawo, wunɛgiiwa u gu. ²⁴ N n mɛn na, i man takobi tama. Ma ba ka nùn ye naawa.

²⁵ Ma u nɛɛ, bu bii wi u wasi mi buranɔ kpirinu yiru. Kpa ben baawure u kpiri kpirika sua.

26 Yera wənwənda bii win mɛron tii mwɑ. Mɑ u sɪnɑ boko sɔwɑ u nɛɛ, nɛn yinni, nɑ nun kɑnɑmɑ, ɑ nùn bii wi wɛɛyɔ. Ⱥ ku de bu nùn go.

Ⱥdɑmɑ turo wini u nɛɛ, ɑ nùn burɑnɔ kpɑ u ku ko bɛsɛn googii.

27 Yera sɪnɑ boko u nɛɛ, i ku bii wi go. I kurɔ gbiiikoo bii wi wɛɛyɔ. Wiyɑ u sɑɑ win mɛro.

28 Ye Isirelibɑ kpuro bɑ nuɑ nge mɛ sɪnɑ boko u siri bɑ nùn nɑsɪɑ. Dɔmi bɑ wɑ mɑ Gusunɔwɑ u nùn bwisi yi kɑ u kɑ siri bi kua.

Salomɔn sɪnɑ ɑsɑkpɔbu

4

1 Salomɔɔ u kua Isirelibɑ kpuron sɪnɑ boko.

2 Win sɪnɑ ɑsɑkpɔbun yĩsɑ wee, Ⱥsɑriɑ Sɑdɔkun bii, u sɑɑwɑ yǎku kowo.

3 Elihɔrɛfu kɑ Ⱥkiyɑ, Sɪsɑn bibu bɑ sɑɑwɑ tire yorobu.

Ⱥsɑfɑti Ⱥhiludun bii, wiyɑ u rɑ mɑɑ tirenu bere.

4 Bɛnɑyɑ, Yehoyɑdɑn bii, wiyɑ u sɑɑ tabu sunɔ. Sɑdɔku kɑ Ⱥbiɑtɑwɑ bɑ mɑɑ sɑɑ yǎku kowobu.

5 Ⱥsɑriɑ Nɑtɑnɪn bii, wiyɑ u mɑɑ sɑɑ bɛrɑ kɑ bɛrɑn wirugibun guro guro.

Sɑbudu, Nɑtɑnɪn bii, wiyɑ u sɑɑ win sɪnɑ ɑsɑkpɔ wi u rɑ nùn bwisi kɛ.

6 Mɑ Ⱥkisɑɑ u sɑɑ sɪnɑ kpɑɑrɪn sɔm kowobun wirugii.

Ⱥdɔnɪrɑmu Ⱥbidɑn bii u sɑɑwɑ bɛ bɑ yoo sɔmɑ mɔn wirugii.

7 Salomɔɔ u tem mɛ bɔnu kuwɑ bɛrɑ wɔkura yiru. Mɑ u yen bɑyɛrɛn wirugii swĩi. Bɛrɑ, bɑ rɑ wi sɪnɑ boko kɑ win yenugibu nɔɔri. Bɛn bɑawure

u ra bu kowa suru tia wǎo tia sǎo. ⁸ Wirugii ben yīsa wee.

Hurin biiwa u Efaraimun guunun bera gia mǎ.

⁹ Dekerin biiwa u maa Makasi mǎ ka Saabimu, ka Bēti Semēsi ka Eloni ka Bēti Hanani.

¹⁰ Hēsedin biiwa u maa Aruboti mǎ ka Soko ka sere maa Hefēen tem kpuro.

¹¹ Abinadabun biiwa u Dorin tem mǎ. Wiya u Salomǎon bii Tafati sue kuro.

¹² Baana, Ahiludun bii, wiya u Tanaki, ka Megido mǎ ka Bēti Seani ye ya wǎa Saatanin bǎkuo Yisireelin wǎwǎo. Bera ye, ya toruawa saa Bēti Seanin di n ka da Abēli Mēholǎo sere ka Yokumēamun bera gia.

¹³ Gebēen biiwa u maa Ramōti mǎ ye ya wǎa Galadin temǎ ka sere maa Yairi, Manasen biin baru kpaanu, Galadio. Gebēen bii wiya u maa Aagǎbu mǎ Basanin temǎ. Wusu watawa u mǎ si ba gbǎranu toosi ba nin kenutinun sēretinu kua ka sii gandu.

¹⁴ Akinadabu Idon bii, wiya u maa Mahanaimu gia mǎ.

¹⁵ Akimasi wi, u Salomǎon bii Basimati sue kuro, wiya u Nēfitalin bera gia mǎ.

¹⁶ Baana Usain bii, wiya u maa Aseēn tem ka Bealǎtun tem mǎ.

¹⁷ Yosafati, Paruakin bii, wiya u maa Isakarin tem mǎ.

¹⁸ Simēi, Elan bii, wiya u maa Benyamēen tem gia mǎ.

¹⁹ Geberi Hurin bii, wiya u maa Galadin tem gia mǎ, mi Sihoni Amǎreban sina boko ka Ogu Basanin sina boko ba raa bandu dii. Tǎmbu wǎkura yiru ye baasi, Salomǎo u maa tǎn turo gǎsa u n ka sǎa be kpuron guro guro.

Salomǎo u dukia wa win bandu sǎo

²⁰ Saa ye sɔɔ, Yudaba ka Isireliba ba dabi nge nim wɔkun yani sɛeri. Ba dimɔ, ba nɔrumɔ, ba nuku dobu mɔ.

5

¹ Sinam be ba wɔa saa daa te ba mɔ Efaratin di sere n ka girari Filisitiban temɔ, n ka da Egibitin daarɔ, Salomɔwa u be kpuro mɔ win wɔaru kpuro sɔɔ. Ba ra n ka nɔn wɔɔ gobi naawammɛ.

² Dɔa ni Salomɔn yɛnugibu ba ra di sɔɔ teeru wee. Som mɛ mu n ye, tɔnnu nɔɔba nne ka sere maa som buuru tɔnnu yɛndu yiru sari, ³ ka ketɛ wɔkuru yi ba nɔrimɔ yɛnuɔ ka ketɛ yɛndu yi ba ra kpare, ka yɔanu wunɔbu (100) ka gbeeku yɛɛ gɛɛ nge nɛnnu ka gini ka sere maa gue yi yi gum mɔ.

⁴ Be ba wɔa Efaratin sɔɔ duu yerɔ, saa Tifusakin di sere ka Gasɔ Salomɔwa u be kpuro mɔ. Win woodawa ba ka sɔmburu mɔ. Ma bɔri yɛnda wɔa bera mi kpuro sɔɔ. ⁵ Win waati ye sɔɔ, Yudaba ka Isireli be ba wɔa saa tem mɛn goo gbiikirun di sere mɛn goo gɔmkirɔ ba wɔawa bɔri yɛndu sɔɔ, ben baawure u win gberu wukumɔ.

⁶ Yeniban biru, Salomɔ u dumi mɔ nɔrɔbun suba weeru (40.000), ma u yi wɔa yeru kua. Yiya yi ra win tabu kekɛba gawe. U maa maasɔbu mɔ tɔnu nɔrɔbun suba wukura yiru (12.000).

⁷ Bera wɔkura yiru yen wirugii bera, ba ra n ka dɔanu naamɔ ni Salomɔ ka win tɔmbu ba ra di. Wɔɔ tia sɔɔ, suru tia bera baayere ya mɔ yu ka dɔanu na. Ba ku ra de dɔanu nu biara Salomɔn yɛnuɔ. ⁸ Ba ra maa ka dobi ka taka de de win dumin sɔ mi yi wɔa nge mɛ ba bu sɔɔwa bu ko.

Salomɔ u tɔmbu kpuro

bwisi kera

⁹ Gusunə u Saloməə bwisi ka laakari ka yēε bakaru kā te ta n̄ kinε mə. ¹⁰ Win bwisi yi, yi sōə yari yerugibun bwisigibu ka Egibitigibun bwisigibugii kere sere mi n̄ toma. ¹¹ Goo sari wi u n̄n̄ bwisi tura. Win bwisi yi, yi Etani, Esarakin sikadobugii kere. Meya yi maa Hemanigii kere ka Kaakoligii, ka Daadaqii ka Maholin bibugii. Ma Saloməə u yīsiru yara bwese ni nu ka n̄n̄ sikerenen suunu səə. ¹² Mənnu nərəbun suba itawa (3.000) Saloməə u yorua. Ma u womusu kua su nərəbu (1.000) kere. ¹³ U təmbu dānun faagi kua saa bakanun di sere ka dāa kikişə, si su ra kpi gana wəllə. Meya u maa yεε naasu n̄n̄egiin faagi kua ka yi yi ra kabiri, ka gunəsu ka swēε. ¹⁴ Ma sinam dabinu ba təmbu gərimə win mi, saa tem tukum di bu ka win bwisin gari nə.

*Saloməə u səəru mə u ka**Yinni Gusunən sāa yeru bani**(I maa mεerio Bandun Gari II, 2:2-15)*

¹⁵ Hiramun Tirin sunə u raa sāawa Dafidin bərə. Ye u nua ma ba Saloməə bandun gum tāre u kua sunə, win tundo Dafidin kəsire, yera u səməbu gəra bu n̄n̄ təbiri. ¹⁶ Ma Saloməə u maa gəra Hiramun mi.

¹⁷ U nεε, a n̄n̄ tundo Dafidi yē. A yē ma u n̄ kpiā u Yinni Gusunə sāa yeru banie, yèn sō tabu n̄n̄ sikerenε baama kpuron di. Yinni Gusunə u maa dera u win yiberεba taare. ¹⁸ Tē na wēre yèn sō Gusunə n̄n̄ Yinni u dera bəri yenda wāa n̄n̄ tem beri berika kpuro səə. Meya na n̄ maa yiberε goo mə wi u koo man wərima. ¹⁹ Yen sō, tē na nia sāa n̄ diru bani mi ba ko n̄ da Gusunə n̄n̄ Yinni sā, nge mε win tii u raa Dafidi n̄n̄ tundo sōwa. U nεε, win bii wi u koo sina win sina gəna wəllə u ko win

kəsire, wiya u koo nùn diru bania. ²⁰ Yen sã, a de wunen sòm kowobu bu man dāa damgia ye ba m̀ seduru bəəriama Libanin guurun di. Kpa n nun ben kəsiaru wē nge mε a gerua kpuro. Nən sòm kowobu ba koo wunegibu somi bu ka sambu te ko. Domi a yē ma goo sari bese sɔɔ wi u dāa burabu yē nge bεε, Sidonigibu.

²¹ Ye Hiram u Saloməən gari yi nua, yera win nukura dora gem gem. Ma u nεε, na Yinni Gusunə siara wi u Dafidin bii bwisi kã u ka tən dabi te kpara.

²² Ma u kpam Saloməə gəria u nεε, na nua ye a geruma. Yen sã, na kon ko ye a bikia mi kpuro. Kon nun dāa damgia ye ba m̀ seduru ka sipere kasuama. ²³ Nən sòm kowobu ba koo ka dāa ye na saa Libanin guunun di sere nim wōkuə. Yen biru, kon ye tari tari ya n ka gerua nim sɔɔ yu ka na sere mi kaa man sã. Miya kon de bu ye kusia bu yi, kpa wunen tiigibu bu den yen wunanə ko. Ye kaa man kəsia, yera a nən yenugibu dīanu mərisiama.

²⁴ Ma Hiram u dāa ni kpuro mərisia nge m̀n nəə Saloməə u kī. ²⁵ Ma Saloməə u Hiram u alikama tənnu nərəbun suba nəəba tia (6.000) mərisia, ka olifin gum yarum ditiri nərəbun suba nəəba ita (8.000). Nge mεya u ra ko wōə baagere Hiram u ka win yenu nεnε.

²⁶ Yinni Gusunə u Saloməə bwisi kã nge mε u raa gerua. Ma bəri yenda wāa wi ka Hiramun baa sɔɔ. Ma ba arukawani məəsine.

*Saloməə u tɔmbu səma koosia
(I maa mεerio Bandun Gari II, 1:18, 2:1,16-17)*

²⁷ Saloməə u tɔmbu gəsa Isireliba sɔɔ be ba koo kpī bu sòmunu səbe. Ma ben geera kua tɔmbu nərəbun suba tena (30.000). ²⁸ Adoniram uwa u sãa

tən be kpuron kparo. Ma u bu bənu kua wuunu ita, nərəbun suba wəku wəkubu (10.000). Suru tia sɔɔ, wuu nin teera ta ra ka dĩa ni de Libaniɔ, kpa be ba tie ba n wāa yenuɔ. Yen sōna ben baawure u ra ko suru yiru win yenuɔ, kpa u ko suru tia Libaniɔ. ²⁹ Salomɔɔ u maa sɔm kowobu mɔ tɔnu nərəbun suba wɛnɛ (80.000) be ba ra kpenu dāku guunɔ, ka tambu nərəbun suba wata ka wəkuru (70.000) be ba ra kpee ni gure. ³⁰ Be ba ra n sɔm kowo be kpuro kpare, ba n bu wooda wɛɛmɔ, ba sāawa nərəbun suba ita ka gooba wunɔbu (3.300). ³¹ Salomɔɔ sina boko, u wooda wɛ u nɛɛ, bu kpee bakanu bɛsukuo ni nu geenu sāa bu ka dii ten kpɛɛkpɛɛku swīi. ³² Win sɔm kowobu ka Hiramugibu ka Gibaligibu be ba sɔmbu ten saria yɛ ba menna ba dāa yen sɔmburu kua ma ba kpee ni dāka bu ka dii te bani.

6

Salomɔɔ u diru bana tən mi

*ba kon da Yinni Gusunɔ sã
(I maa mɛrio Bandun Gari II, 3:1-14)*

¹ Ye Yuuba ba yara Egibitin di n kua wɔɔ nɛɛru ka wɛnɛ (480), yera Salomɔɔ u diru bana torua tən mi ba ko n da Yinni Gusunɔ sã. N deema win bandun wɔɔ nɛɛsen suru yiruse sɔɔra mi.

² Dii te u bana mi, ten dɛɛbu sāawa gɔm soonu wata. Ma ten yasum mu sāa gɔm soonu yendu. Ten gunum maa gɔm soonu tɛna. ³ Dii ten duu yee gbiikirun dɛɛbu sāawa gɔm soonu yendu. Duu yee ten yasum ka dii ten tiin yasum tia. Ma ten gunum mu sāa gɔm soonu wəkuru. ⁴ Sina boko Salomɔɔ u dera ba dii te fɛnɛntiba kua ba sisu kare. ⁵ Yera u maa gidambisa ye ya dinu ita mɔ

gəri ten yēsi yēsikaə ka ten biruə. ⁶ Gidambisa yen dii temkirun yasum mu sāawa gəm soonu nəəbu. Te ta maa wāa suunu səə, tegim maa gəm soonu nəəba tia. Itaserugim maa sāawa gəm soonu nəəba yiru. N deema sāa yee ten gana ya sinum mə temə, adama gidambisan dii temkirun wəllə ba yen sinum kawawa gəm soo teeru daasin dāa yii yerun sō. Dii suunukirun wəllə ba maa yen sinum kawa gəm soo teeru daasin dāa yii yerun sō. Ba yeni kuawa domi ba n̄ kī bu sāa yee ten gana yaba. ⁷ Ye ba dii te banimə, ba tu banawa ka kpee ni ba raa dāka ten sō. Yen sōna ba n̄ səm yānu ganun damu nua mi, ni ba kua ka sisu, baa matalaka n̄ kun mε gbāa. ⁸ Gidambisa yen kənnəsə, su wāawa sōə yēsən nəm dwaru gia. Ma ba yəətii bana saa tem di bu ka yə yen dii wərükirə. ⁹ Ye Saloməə u dii te bana u kpa, yera u tu kpe ka sedurun dāa besi, ka dāa yen bīinu. ¹⁰ Gidambisa yen diru baateren gunum mu sāawa gəm soonu nəəbu. Ma u dii nin daasi dāa səndi səndi nin ayenə, sāa yee ten gana wəllə.

¹¹ Ma Yinni Gusunə u ka Saloməə gari kua u nεε, ¹² wee, a man diru baniammε. Meya à n maa nən yīirebu ka nən woodaba mēm nəəwammε, kon nən nəə mwεeru yibia te na wunən tundo Dafidi kua wunən sō. ¹³ Ko na n wāa dii te səə nən təmbu Isireliban suunuə, na n̄ bu derimə.

Dii ten səən bura yānu

¹⁴ Ye Saloməə u dii te bana u kpa, ¹⁵ yera u dera ba ten səən gani wukiri ka dāa damgia ye ba mə sedurun besi, saa yin tem di sere ba ka daasi girari. Ma u maa dāa damgia ye ba mə sipεε teria ten temə. ¹⁶ Yera u dii ten səəwə burana ka sedurun

dāa saa ten tem di sere ka daasiɔ, ma n kua dii sɔɔ gèn yasum kua gɔm soonu yendu. Ma u gu kua dii te ta dɛere gem gem. ¹⁷ Sāa yee ten adɛrɔn dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu weeru. ¹⁸ Sɛdurun dāa ye ba doke dii ten gani sɔɔ mi, ba ye sɔɔ bwāanu ka biibiin weenasii yorua. Dii ten ganan gam sari mi n tere. ¹⁹ Dii sɔɔ ge u kua sāa yee ten suunu sɔɔ mi, u gu kuawa u ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te yi mi. ²⁰ Dii sɔɔ gen dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu yendu. Ma gen yasum maa sāa gɔm soonu yendu. Ma gen ganin gunum maa sāa gɔm soonu yendu. Ma u yi wura wukiri. U maa dera ba kpakororu garu kua ka sɛdurun dāa, ba wura pote. Ma ba tu yi dii sɔɔ gen kɔnnɔwɔ. ²¹ Ma u dera ba wuran tii tii doke sāa yee ten sɔɔwɔn ganiɔ ka ten temɔ. U maa wuran sum piiminu kua u doke dii te ta dɛere gem gem kɔnnɔwɔ. Niya ba ka beku kare te gabe. ²² U wura dokewa dii ten sɔɔwɔ kpuro, sere ka kpakoro te ta wāa dii te ta dɛere gem gem kɔnnɔwɔ.

²³ Ma u wɔllun kɔsobun weenasibu yiru gɛɛ kua ka dāa damgia u doke dii te ta dɛere gem gem sɔɔ. Yin gunum mu sāawa gɔm soonu wɔkuru. ²⁴ Yin kasan dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu nɔɔbu nɔɔbu. Yin kasi yiru ye ya girarinɛ mi, yin dɛɛbu kuawa gɔm soonu wɔkuru. ²⁵⁻²⁶ Wɔllun kɔsobun weenasii be, ba weenɛwa mam mam. Ba maa gunum ka yasum nɛwa. ²⁷ Salomɔɔ u bu yɔrasia dii te ta dɛere gem gem suunu sɔɔ. Ba kasa dɛmiɛ. Turon kase teeru ta gana gee girari. Ma turogira maa gana giɔ girari. Ma kasa yiru yeni, ya yinnɛ dii ten suunu sɔɔ. ²⁸ Ma u yi kpuro wura pote.

²⁹ Yen biru, u dera ba dii ten sɔɔwɔ ka ten adɛrɔwɔ wɔllun kɔsobun weenasibu kua gani sɔɔ, ka sere

maa kpakpa wurusu, ka biibiiban weenasii. ³⁰ Ma u sãa yee ten temo kpuro wura doke.

³¹ Yera u gambo sikanɛba doke dii te ta dɛɛre gem gem kɔnnɔwɔ ye ba kua ka dãa damgia. Gambo ye, ka yen kadirin yasum mu ka gana yen bɔnu nɔɔbun tia nɛ. ³² Dãa damgia ba ka gambo sikanɛ be kua. Ma ba wɔllun kɔsobu ka kpakpa wurusu ka biibiiban weenasii yorua gambo ye sɔɔ. Yera u ye kpuro wura pote, ma ya kua buraru. ³³ U maa dera ba sãa yee ten kɔnnɔn gambon kadiri kua ka dãa damgia. Ma u ye gambo sikanɛba dokea ye ba kua ka dãa ye ba mɔ sipɛɛ. Gambo ye, ka yen kadirin yasum mu ka gana yen bɔnu nnɛn tia nɛ. ³⁴ Dãa yen besi yiru yiruwɔ ba doke gambo sikanɛ yen baayere sɔɔ. Bã n ye kenia kpa yu tii kure. ³⁵ Ma ba wɔllun kɔsobu ka kpakpa wurusu ka biibiin weenasii yorua gambo ye sɔɔ. Ma u ye kpuro wura doke.

³⁶ Ma ba dii te agbara toosi ba ka sikerena. Ba yen gana kuawa kpenu itan sɔkenun saka. Ma ba sɛdurun dãa bĩnu sɔndi yen wɔllɔ.

³⁷ Salomɔɔn bandun wɔɔ nnɛsen suru yiruse sɔɔra ba Yinni Gusunɔn sãa yee ten kpɛɛkpɛɛku swĩ. ³⁸ Ma ba dii te bana ba kpa ka ten baayere kpuro nge mɛ ba ten kpunaa yi, win bandun wɔɔ wɔkura tiasen suru nɔɔba itase sɔɔ.

Salomɔɔ u dii te banawa wɔɔ nɔɔba yiru.

Salomɔɔn sina kpaarun bana

7

¹ Salomɔɔ u win tiin sina kpaaru banawa wɔɔ wɔkura ita u sere tu kpa. ² Dii te ba sokumɔ Libanin dãa sɔɔ tera u gbia u bana. Ten dɛɛbu sãawa gɔm

soonu wunəbu (100), ten yasum maa gəm soonu weeraakuru, ten gunum maa gəm soonu tēna. Dāa gea ye ba m̀ sɛdurun bīina ba gira sīa nne. Yen biru, yera ba maa ka dāa dumi kua ba sɔndi dāa bīi nin wəllɔ. ³ Ma ba daasi kua ka sɛdurun dāa, ba sɔndi dāa dumi yin wəllɔ. Yin geera sāawa weeru ka nəɔbu. Ma ba ye bənu kua sīa ita. Sīa yen baayere ya mawa dāa wəkura nəɔbu. ⁴ Ba dii ten goo bakanə fɛnɛntiba doke sīa ita ita, ba nəɔ kisinɛ. ⁵ Fɛnɛnti be, ka ben kadirin goonu nne ya yasum nɛwa kpuro. Ma yi nəɔ kisinɛ.

⁶ Ma u maa dii ten wuswaaɔ kəbɛ kua ka gbereba. Yen dɛɛbu bu sāawa gəm soonu weeraakuru, yen yasum maa gəm soonu tēna. Ma u maa gaa kua yen wuswaaɔ ka gbereba.

⁷ Ma u maa siri gbaburu bana u sɛdurun dāa besi tɛria ten temɔ ka ten daasiɔ.

⁸ Yen biru ba maa win tiin diru bana nge mɛ ba dii te ba m̀ Libanin dāa sɔɔ bana. Ba tu banawa dii ten biruɔ.

Ma u maa Egibitin sunən bii wi u sue kurɔ bania mɛ.

⁹ Ba dia ye kpuro banawa ka kpee buranu ni ba bɔra ka sii nge mɛ n weenɛ nu n dɛɛbu nɛ. Nin goonu kpurowa ba dāka ba sere ka nu bana ye kua. Kpee niya ba ka dia ye kpuro bana saa yen kpɛɛkpɛɛkun di sere ka wəllɔ. Niya ba maa ka sina kpaa ten agbara bana. ¹⁰ Kpee bakana ba ka kpɛɛkpɛɛku ge kua. Nin ganu nu sāawa gəm soonu wəkuru, ganu maa gəm soonu nəɔba ita. ¹¹ Kpɛɛkpɛɛku gen wəllɔwa ba kpee bura ni sɔndi ka sɛdurun dāa bīinu. ¹² Kpee nin ita itawa ba sɔnna ba ka agbara ye kua. Yen biru ma ba sɛdurun dāa

bīi ni yōrasia yen wəllə ba ka ye sikerena nge mε ba
Yinni Gusunən sāa yerun agbara kua ka nge mε ba
win sina kpaarun kəbε kua.

Hiramun səmburu

(I maa mεerio Bandun Gari II, 2:12-13)

¹³⁻¹⁴ Durə goo wāa Tirio wi ba mō Hiramu.
Hiramu wi, u sāawa gəmini goon bii Nefitalin bwe-
seru səə. Adama win tundo u sāa Tirigii. Ma u sāa
seko. Hiramu wi, u bwisi ka laakari mō gem gem.
U maa sii gandun səmburu yē. Yen sōna sina boko
Saloməə u nūn sokusia u ka nūn sii gandun səm
bwese bweseka kua. Ye u tunuma ma u nūn səma
ye kpuro kua.

Gbere sii gandugii

(I maa mεerio Bandun Gari II, 3:15-17)

¹⁵ U gbere yiru kua ka sii gandū. Yen baayeren
dēebu sāawa gəm soonu yəndu yiru sari. Yen
bəərum maa gəm soonu wəkura yiru. ¹⁶ Ma u yen
baayere furə kua ka sii gandū. Furə gen baageren
gunum mu sāawa gəm soonu nəəbu. ¹⁷ U furə gen
baageren wəllə sii yāki tara nəəba yiru yiru. Ma u
yi kua nge yəni. ¹⁸⁻²⁰ Ma u dāa marum weenasim
kua sīa yiru, u ka yəni yin baayere sikerena. Yen
geera sāawa goobu (200). Ma ba nəə bəka kua yəni
yin wəllə, ba ka sikerena. Ba maa furəsu gasu səndi
nəə bəka yen wəllə, sìn gunum maa sāa gəm soonu
nne. Ma ba su bilbiin weenasii dokea. ²¹ Ma u da u
gbere yi doke Yinni Gusunən sāa yerun duu yerun
wuswaaə. Ye u yi nəm geuə, yera u yīsiru kā Yakini,
yen tubusiana Gusunə u ra tāsisiε. Ye ya maa wāa
nəmə dwaru gia, yera u maa yīsiru kā, Boasi, yen
tubusiana Gusunə u dam mə.

22 Nge mɛya ba ka gberɛ yiru yen sɔma wiru go.

Boo sii ganduguu mi

ba ko n da s̄aarun nim doke
(*I maa m̄erio Bandun Gari II, 4:2-5*)

23 Hiram u boo kua, ka sii gandu. Ga s̄awa bwɛɛɛkɛ. Gen yasum mu s̄awa gɔm soonu w̄kuru. Gen gunum maa s̄a gɔm soonu n̄ɔbu. Ma gen kekɛra s̄a gɔm soonu tɛna. 24 Ma gen n̄ɔn tem̄ d̄aa marum gam weenasim mu w̄a s̄a yiru, s̄a baayeren gɔm soo teeru s̄o w̄ku w̄kubu. Ba ye kpuro wisiwa ka sii gandu. 25 Ma ba boo sii ganduguu ge s̄andi ketɛn bw̄arokunu w̄kura yirun w̄llɔ. Yen ita ya s̄o ȳsan n̄m geu gia m̄era. Ma ita ya m̄era s̄o ȳsan n̄m dwaru gia, ita yeni ya m̄era s̄o yari yeru gia. Ma ita ye ya maa tie ya m̄era s̄o duu yeru gia. Ma yi kpuro yi koru kisine boo gen tem̄. 26 Ba gen n̄o kuawa nge n̄ran n̄o ga ka biibii ye ya n̄o kusie weenɛ. N̄o gen sinum mu ka n̄m tararu yasum nɛ. Boo ge, ga koo kp̄i gu ditiri n̄rɔbun suba wɛnɛn (80.000) nim mwa.

Boo gen ȳratii

27 Ma u boo ge ȳratii w̄kuru kua ka sii gandu. Yin baayeren goonu n̄nɛ ya yasum n̄wa. Mu s̄awa gɔm soonu n̄nɛ n̄nɛ. Ma yin d̄ɛbu maa s̄a gɔm soonu ita ita. 28 Wee nge m̄ Hiram u ȳratii yi koosina. U gina yen baayere kadiri kua ka sii gandun deki n̄nɛ, ye ba swɛna ka sii gandun besi. Yen biru u sii gandu kua fɛfɛɛfɛ u wasi wasi. 29 Sii fɛfɛɛfɛ ye s̄ara u gbee sinansu ka ketɛba ka w̄llun k̄sobun weenasibu kua. Ma u kadiri yen tem̄ ka yen w̄llɔ buraru garu kua ta s̄are. 30 Ȳratia yen baayere, uruu n̄wa ya m̄. Ba ye kuawa ka

sii gandu. Ma ba yen baayere akisi b̄ra kua ka sii gandu ba s̄re kadiri yen naasu n̄e s̄o. Ma bura ni nu s̄are mi, nu naa si wukiri. Kadiri ye, ka yen naa si, ya s̄awa sii b̄ri tia. ³¹ Ba ȳratia yen baayeren w̄ll̄ n̄o gagu seeya b̄w̄ere. Gen dukum mu s̄awa ḡm soo teeru, ma gen yasum mu s̄a ḡm soo teeru ka b̄nu. Miya ba koo boo ge s̄ondi. Sii f̄ef̄ef̄e si ba wasi ȳratii yin kadiri s̄o mi, goonu n̄ewa su m̄. Nin d̄ebu ka yasum n̄ewa. Sin w̄ll̄wa ba buraru koosi. ³² Boo gen uruu n̄e ye, ya w̄awa kadiri yen tem̄. Ma uruu ben akisi b̄ri yi gbinne kadiri yen naasu n̄e s̄o. Uruu yen baayeren gunum mu s̄awa ḡm soo teeru ka b̄nu. ³³ Ba yen naa si kuawa nge tabu kekegisu. Sin akisi b̄ra ka yen m̄yo, ka yen uruu ka ɛȳba, ba ye kpuro kuawa ka sii gandu te ba yania. ³⁴ Ȳratii yin gooru baatere ta gabatia m̄wa. Ȳratia baayere ka yen gabatia ye, ya s̄awa sii b̄ri tia. ³⁵ N̄o ge ba seeya mi, ba gen w̄ll̄ buraru kua ḡm soorun b̄nu. Ȳratia baayere ka yen sii f̄ef̄ef̄e ka yen gabatia, ya s̄awa sii b̄ri tia. ³⁶ Gabatii yi ka yin sii f̄ef̄ef̄e si s̄o, ba w̄llun k̄sobu ka gbee sinansu ka kpakpa wurusun weenasisu kua mi ayera tie. Yen biruwa ba maa buraru garu kua ba ka sikerena. ³⁷ Nge m̄ya ba ka ȳratii w̄ku te kua ka sii bwese teeru te ba yania. Yi kpuro yi weenewa ma yi kp̄aru n̄e.

³⁸ Ma u maa boosu gasu kua w̄kuru ka sii gandu. Gen baagere ga koo litiri n̄r̄bu ka natan (1.600) nim mwa. Ma gen baageren gunum mu s̄a ḡm soonu n̄e. Siya u koo s̄ondi ȳratii yin w̄ll̄. ³⁹ U ȳratia yen n̄o doke dii ten s̄o ȳsan n̄m d̄waru

gia, ma u maa nɔɔbu yeni doke ten sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma u boo bɔkɔ ge yi dii ten gɔmburɔ sɔɔ yari yerɔ, Nɛgɛbun bera gia.

Sɔa yerun dendi yɔnu

(I maa mɛrio Bandun Gari II, 4:7-5:1)

⁴⁰ Ma Hiram u torom guratii kua, ka kaatonu ka gbɛɛ ni ba ko n da ka yem yɛke. Nge mɛya u ka dendi yɔa ni kpuro kua u wiru gɔ, ni Salomɔɔ u nɔn yiire u ko Yinni Gusunɔn sɔa yee ten sɔ. ⁴¹ Ye u kua mi, yera

gbere sii gandugii yiru ka yin furɔsu yiru,
ka maa yin furɔsu gasu, si ba kua bwɛɛɛkɛ,
ka yin sii yɔki, yi ba tara nge yɔni,

⁴² ka sere dɔa marum weenasim nɛɛru (400),
ye ba kua nge buraru ba ka yɔni yi sikerena,

⁴³ ka yɔratii wɔkuru ka boosu wɔkuru,

⁴⁴ ka maa boo bɔkɔ,

ka ketɛn bwɔarokunu wɔkura yiru yɛn wɔllɔ ba boo
ge sɔndi,

⁴⁵ ka torom guratii ka kaatonu,
ka gbɛa ye ba ra ka yɔku yem yɛke.

Sɔa yee ten dendi yɔa ni Salomɔɔ u Hiram u yiire
u ko, u nu kuawa ka sii gandu, ma u nu wɔriasia.

⁴⁶ Sina boko Salomɔɔ u dera ba dendi yɔa ni kpuro
sekawa Yuudenin wɔwaa, Sukɔtu ka Saatanin baa
sɔɔ. ⁴⁷ Yen biru, u dera ba dendi yɔa ni kpuro gura
ba ka da Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ. Dendi yɔa ni, nu
dabi sere ba n mam kasu bu nin bunum geeru gia.

⁴⁸ Dendi yɔa ni Salomɔɔ u dera ba kua ka wura,
niya

kpakoro tɛn wɔllɔ ba ra turare dɔɔ doke

ka tabulu mi ba ra pɛɛ yi ye ba ka Gusunɔ naawa,

49 ka dabu wəkuru ni ba yi dii te ta dεere gem gem
kənnən deedeerə, nəbu nəm geu gia, nəbu
yeni maa nəm dwareu gia,

ka nin fitilanu, ka nin bakusu ka sere nin biibiin
weenasii,

50 ka gbēa, ka woba ka nəri, ka gbēε yorukunu, ka
dōo guratii,

ka dii te ta dεere gem gem gamboban soretii. Ka
sere maa gambo ni nu tien soretii.

51 Ye ba sāa yee ten səmburu kpuro kpa, yera sina
boko Saloməo u sii geesu ka wura ka yānu ganu
yarama ni win tundo Dafidi u raa gəsa u yi Yinni
Gusunən sō. Ma u ye kpuro yi sāa yee ten arumani
beru yerə.

8

Ba ka woodan kpakoro te da

Yinni Gusunən sāa yerə

(I maa mεerio Bandun Gari II, 5:2-6:2)

¹ Yen biru, Saloməo u Isireliban guro gurobu ka
ben yenu yērobu ka ben bwese kera baayeren
wirugibu sokusia Yerusaleməo bu ka Yinni
Gusunən woodan kpakororu suama saa Dafidin
sina kpaarun di te ba mō Siōni, kpa bu tu doke sāa
yeru mi. ² Yera Isireliba kpuro ba menna Saloməon
mi, wōn suru nəba yiruse wì sōo ba ra tōo bakaru
garu ko. ³ Ye ben guro guro be kpuro ba tunuma,
yera yāku kowobu ba Yinni Gusunən woodan
kpakoro te sua, ⁴ ka win kuu bekurugii te, ka sere
sāarun dendi yāa ni nu wāa te sōo kpuro. Yāku
kowobu Lefibara ba ye kpuro suama. ⁵ Sina boko
Saloməo ka Isireliba kpuro be ba menne mi, ba na

ba yāra Yinni Gusunən woodan kpakoro ten bəkuə. Ma ba yāanu ka ketε dabinu go ba ka yākunu kua. Sabe ni ba go mi, nu n̄ garirə.

⁶ Ma yāku kowobu ba ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te da ten ayerə dii te ta dεere gem gem səə. Ba tu yiwa wəllun kōsobun weenasibu yirun kasin kəkərə. ⁷ Kōso be, ba kasa dεriewa ba woodan kpakoro te wukiri. ⁸ Ba koo kpī bu n̄nutia ye wa ya tere saa dii te ta dεere gem gem kənnən di, domi ba ye kuawa ya dēu. Adama ba n̄ kpē bu ye wa saa təən di. Miya ya wāa sere ka gisən gisə. ⁹ Gāanu sari kpakoro te səə, ma n̄ kun mə wooda wəkurun kpee b̄esi yiru yi Məwisi u doke mi. Yinni Gusunəwa u n̄n yi wē Horəbun guurə sanam mε u ka Isireliba arukawani bəkuə, ye ba yarima Egibitin di.

¹⁰ Saa ye yāku kowo be, ba yarima sāa yee ten min di, yera guru wii wurora dii te wukiri, sere ka ten səəwə. ¹¹ Yāku kowo be, ba kpana bu ben səmburu ko dii ten mi, guru wii wuro ten saabu. Domi Yinni Gusunən yiiko ya yiba dii te səə. ¹² Yera Saloməə u nəəguru sua u nεε, Yinni Gusunə, a bwisika a n̄ wāa guru wii sinumguru səə.

¹³ Adama nε, na nun wāa yee geeru bania, mi kaa n̄ wāa sere ka baadommaə.

Saloməən gari

yi u Isireliba səəwa

(I maa mεerio Bandun Gari II, 6:3-11)

¹⁴ Yera sina boko Saloməə u sīra Isireliba kpuron mi gia mi ba yə. Ma u bu domaru kua. ¹⁵ U gerua u nεε, na Gusunə Isireliban Yinni siara, domi u win nəə mwεeru yibia te u Dafidi n̄n tundo kua u nεε,

16 saa mìn di u win tǎmbu Isireliba yarama Egibitin di, u ñ wuu gagu gǎsa ben wusu gasu sǎo bu ka diru bani mi ba koo nùn sǎ. Adama Dafidiwa u gǎsa u n ka sǎa ben kparo. 17 Nèn tundo Dafidi wi, u raa gǎru doke u Gusunǎ bɛsɛn Yinni diru bania. 18 Ma Yinni Gusunǎ u nùn sǎowa u nɛɛ, ya wǎ ye u gǎru doke u ka nùn diru bania. 19 Adama n ñ wi, u koo nùn tu bania. Win bii wi u koo ma wiya u koo tu bani. 20 Tɛ Yinni Gusunǎ u win nǎo mwɛɛ te yibia. Wee nɛ Salomǎo na sina bɛsɛ Isireliban sina gǎna wǎllǎ, na nèn tundo Dafidi kǎsire kua. Yen biru na Gusunǎ bɛsɛn Yinni dii te bania mi ba ko n da nùn sǎ. 21 Dii te sǎara na win woodan kpakororu wǎa yeru kua. Kpɛe bɛsi yiruwaa yi wǎa kpakoro te sǎo, yi sǎo ba win woodaba yorua, ye u bɛsɛn baababa wɛ sanam mɛ u bu yarama Egibitin di.

Salomǎon kanaru
(*I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 6:12-40*)

22 Yera Salomǎo u yǎra tura tèn mi ba ra yǎkunu kon wuswǎaǎ Isireliban nǎni biru, ma u nǎma sua wǎllǎ u kanaru kua. 23 U nɛɛ, Gusunǎ bɛsɛ Isireliban Yinni, goo maa sari nge wunɛ wǎllǎ ka temǎ. Wunɛn bwǎa be ba nun mɛm nǎowammɛ ka gǎru tia, a ra arukawani ye a ka bu bǎkua yibie kpa a bu wunɛn wǎnwǎndu sǎosi. 24 Wee a wunɛn nǎo mwɛɛru yibia te a wunɛn bǎo Dafidi nèn tundo kua. Ye a nùn sǎowa kpuro, a ye kua gisǎ, ka wunɛn dam. 25 Yen sǎ, Gusunǎ bɛsɛn Yinni, a nǎo mwɛɛ te yibio te a nùn kua mi, a nɛɛ, u ñ kǎsire biamǎ win bibun bweseru sǎo wi u koo win bandu di, bii be, bà n tii neni dee dee ben wǎaru sǎo, ma ba nun mɛm nǎowammɛ nge mɛ wi, Dafidi u kua. 26 N n mɛn na,

Gusunə bεsɛn Yinni, a de wunɛn gari yi a nùn sɔɔwa mi kpuro, yi koora.

²⁷ Adama kaa sere kpĩ a sina tem mε sɔɔ ka gem? Domi wəlla kun nun tura. Kaa sere gere dii te na nun bania mini? ²⁸ Ka mε, Gusunə nɛn Yinni, a nɛn gere swaa dakio kpa a nɛn kanaru nɔ te na m̀d̀ gisɔ. ²⁹ A de wunɛn nɔni yi n wāa dii te sɔɔ wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ. A nɛn kanaru swaa dakio te na m̀d̀ yam mini, domi miya a nεε, kaa tii sɔɔsi. ³⁰ Nε ka wunɛn tɔmbu sà n mɛnnama yam mini, sa kanaru m̀d̀, a sun swaa dakio, saa wəllu di mi a wāa kpa a sun suuru kua.

³¹ Goo ù n win winsim torari, ma ba yēro tilasi kua, u ka na mini u bōre yāku yerɔ, ³² na nun kanamɔ, a nùn swaa dakio wəllun di, kpa a bu siria. A tɔn kōso nùn win kōsa kōsieyo, kpa a maa gemgii nùn win gem wē.

³³ Yiberɛba bà n wunɛn tɔmbu Isireliba kamia yèn sɔ ba nun torari, ma ba gōru gɔsia ba na ba nun suuru kanamɔ dii teni sɔɔ, ³⁴ a bu swaa dakio saa wəllun di kpa a bu ben durum suuru kua. Kpa a de be ba yoru mwεɛra bu wurama tem mε sɔɔ, mε a raa ben baababa wē.

³⁵ À n dera gura ya yōra yèn sɔ ba nun torari, ma ba gōru gɔsia yèn sɔ a bu sekuru doke, ma ba mεrima yam mini, ba nun sāmɔ ba kanaru m̀d̀, ³⁶ a bu swaa dakio saa wəllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. A bu swaa gea sɔɔsio yè sɔɔ ba koo sī, kpa a de gura yu nε tem mε sɔɔ, mε bεsɛ wunɛn tɔmbu sa tubi di mi.

³⁷ Gōru tà n dua tem mε sɔɔ, n̄ kun mε kēsi kēsi bararu, n̄ kun mε dīanun gɔɔ, n̄ kun mε twee, n̄ kun mε kəkɔnu ganu ni nu ra dīanu sanku, n̄ kun mε yiberɛba bà n tem mɛn wusu tarusi, n̄ kun mε

bara bwese bweseka yà n wunen tambu deema, ò kun me wahala gaa, ³⁸ bà n seewa ba kanaru mò, ma ben baawure u win toraru wura win gõruo, ma u win nõma suema dii tenin bera gia, ³⁹ a bu swaa dakio saa wõllun di mi a wãa, kpa a bu suuru kua, a baawure kua nge me u sãa. Domi wunε turowa a tønun gõru yẽ. ⁴⁰ Kpa bu nun nasia ben wãaru kpuro sɔɔ tem me sɔɔ, me a ben baababa wẽ.

⁴¹⁻⁴² Tøn tuko goo ù n na u ka nun sã yèn sɔ u nua wunen yĩsira kpã, ma a dam bakam mɔ, ma yẽro u kanaru mò dii te sɔɔ, ⁴³ a nùn swaa dakio saa wõllun di mi a wãa, kpa a nùn kua ye u nun bikiamɔ kpa handunian tambu kpuro bu nun gia kpa bu nun nasia, nge me wunen tambu Isireliba ba nun nasie, kpa ba n yẽ ma wuna ba ra sã dii te sɔɔ, te na bana mini.

⁴⁴ À n wunen tambu Isireliba wooda wẽ bu da bu ben yiberɛba tabu wõri, ma ba kanaru koosima wunen mi, ba mɛɛrima wuu ge a gɔsa ka dii te na nun banian bera gia, ⁴⁵ a ben kanaru swaa dakio wõllun di kpa a bu nasara wẽ.

⁴⁶ Bà n daa maa nun torari, domi goo sari wi u ku ra tore, ma wunen mɔru ya seewa a bu yiberɛba nõmu sɔndia, ma ba bu mwɛɛra ba ka da, ba yoru dimɔ turuku ò kun me, mi n toma, ⁴⁷⁻⁴⁸ bà n bwisika tem mi ba yoru dimɔ mi, ma ba gõru gɔsia mam mam, ba nun tii wẽ ma ba tem meni mɛɛrima me a ben baababa wẽ, ka wuu geni, ge a gɔsa ka sãa yee te na nun bania mini, bà n kanaru mò, ba mò, ba nun torari ba durum kua, ⁴⁹ a bu swaa dakio wunen wãa yerun di kpa a bu kua ye n weenε. ⁵⁰ A bu ben durum ka ben toranu kpuro suuru kuo, kpa a de be ba bu yoru diisiamɔ bu ben wɔnwɔndu wa. ⁵¹ Domi

ba sãawa wunen tumbu be a yarama Egibitin di mi
ba nani sõra.

⁵² A de a ne ka wunen tumbu kpuro durom kua
kpa a besen nõ nõ, saa ye sa nun kanamõ kpuro.

⁵³ Domi wuna a sun gõsa bwese ni nu tien suunu
sõn di. Ma a sun kua wunegibu nge me a gerua,
saa wunen sãm kowo Mõwisin nõn di, sanam me a
besen baababa yarama Egibitin di.

Salomõn kana dãakiru

⁵⁴ Saa ye Salomõn u win kana te kua u kpa, yera u
seewa u yõra yãku yeru mi, mi u raa yiire u nõma
sue wõllõ. ⁵⁵ Mi u yõ mi, u nõngiru sua min di, ka
dam u Isireli be ba mennẽ mi domaru kua u nẽẽ,
⁵⁶ na Yinni Gusunõ siara wi u win tumbu bõri yendu
wẽ nge me u raa gerua. Nõ mwẽẽ duro ni u raa
kua saa win sãm kowo Mõwisin min di, nin gara
kun kam kue. ⁵⁷ Yen sõ, na kanamõ u n maa ka sun
wãa nge me u raa ka besen baababa wãa, u ku sun
duari, u ku maa sun deri. ⁵⁸ U besen bwẽra gõsio
win mi gia kpa su kpĩ su win swẽẽ kpuro swĩ su
win woodaba ka win yiirebu kpuro mem nõwa bi
u besen baababa wẽ. ⁵⁹ Kana te na kua win wuswãã
mini, u tu mõõ kpa u n tu yaaye baadomma, kpa u n
da ne ka win tumbu Isireliba gea kue. ⁶⁰ Nge meya
handunian bwesenu kpuro nu koo ka gia ma wi
turowa u sãa Gusunõ. Goo maa sari nge wi. ⁶¹ Yen
sõ, bẽẽ win tumbu, i bẽen gõrusu nõn wẽeyõ mam
mam. Kpa i kpĩ i win yiirebu ka win woodaba mem
nõwa.

Ba yãku kobu torua

Yinni Gusunõn sãa yerõ

(I maa mẽerio Bandun Gari II, 7:4-10)

⁶² Yen biru Saloməə sina boko ka Isireliba kpuro ba menna ba Yinni Gusunə yākuu kua. ⁶³ Saloməə u keɛ nərəbun suba yenda yiru (22.000) ka yāanu nərəbun suba wunaa teeru (120.000) go u ka siarabun yākuu kua. Meya ba ka Yinni Gusunə sāa yee te wukia. ⁶⁴ Yen dāma te, Saloməə u dera ba sāa yee ten yaaran suunu gəsa ba dɛɛrasia. Ma ba yākuu kua mi, domi yāku yerun tura te ba kua ka sii gandu ta n̄ kpē tu yāku dōə mwaararuḡii ni mwa ka dīa ni ba Yinni Gusunə kã mi, ka sere siarabun yākunun yaa gum.

⁶⁵ Ba sāa yee ten wukiabun tōə bakaru diwa sōə nəəba yiru. Yen biruwa ba maa Kunun tōə bakaru di. Tən dabira nawa tem men baaman di saa Hamatin di n̄ ka girari Egibitin daarun bera gla. Ma ba menna Yinni Gusunən wuswaaə siki siki. Ba tōə baka te diwa sōə nəəba yiru. ⁶⁶ Sōə nəəba itase, yera Saloməə u ben baawure kara, ma ba n̄n domaru kua. Yen biru ba sīa ben yenusə ka nuku dobu ka bəri yendu, durom mɛ Yinni Gusunə u win bōə Dafidi ka win tambu Isireliba kuan s̄.

9

Yinni Gusunə

u maa Saloməə kure

(I maa mɛrio Bandun Gari II, 7:11-22)

¹ Saa yè sōə Saloməə u Yinni Gusunən sāa yeru ka win tiin sina kpaaru ka sere maa ye u gōru doke kpuro kua u kpa, ² saa yera Yinni Gusunə u n̄n kure nən yiruse nge mɛ u raa n̄n kure Gabaoniə. ³ Ma u n̄n sōəwa u nɛɛ, na wunen kanaru nua. Yen s̄ tē, dii te a bana nɛn s̄ mi, na tu wuna nɛnɛm ta kua mi ba ko n̄ da man s̄. Ko na n̄ tu mɛera kpa nɛn

bwēra n wāa te sōo sere ka baadommaa. ⁴ Wunen tii à n sīimō gem sōo ka gōru dēerō nen wuswaaō ma a nen woodaba ka nen yiirebu mēm nōowammē nge mē Dafidi wunen tundo u kua, ⁵ kon wunen bandu dakaā daasia nge mē na wunen tundo wi nōo mwēeru kua, na nēē, u ñ kāsire biamō win bibun bweseru sōo wi u koo bandu di Isireliba sōo. ⁶ Adama wunē ka wunen tōmbu ka bēen bibun bweseru ì n man yina, ma ì ñ nen woodaba ka nen yiirebu mēm nōowammē, ma ì da ì n būnu sāmō, ⁷ kon bēē wuna tem mē na raa bēē wē kpuron di. Kpa n maa dii te na wuna nenem nen sō mi yina mam mam kpa ì sekuru wa bwese tukunun wuswaaō nu bēē yēē. ⁸ Wi u raa dii ten kpāaru yē, ù n doonō mi, ma u ten bansu wa bitì koo nùn mwa u nēē, kuku! Mban sōna Yinni Gusunō u tem megibu kua mē, ka maa dii teni. ⁹ Kpa bu wisi bu nēē, ba Gusunō ben Yinni deriwa wi u ben baababa yarama Egibitin di. Wee tē būna ba sāmō. Niya ba mēm nōowammē. Yen sōna u dera wahala yeni ya bu deema.

Salomōo ka Hiramun

arukawani

(I maa mēerio Bandun Gari II, 8:1-18)

¹⁰ Salomōo u Yinni Gusunōn sāa yeru ka win tiin sina kpaaru banawa wōō yendu u sere ye kpuro wiru go. ¹¹ N deema Hiramun Tirin sina bokowa u nùn dāa ye ba mō sēduru ka sipere ka wura mōrisia nge mēn nōo u kī sanam mē u win sōma ye mō. Yen sōna u maa Hiramun wi wusu yendu kā, Galilen tem sōo. ¹² Yera Hiramun u seewa Tirin di u da u wuu si mēera, si Salomōo u nùn kā mi. ¹³ Adama wuu si, su ñ nùn wēre. Ma u nēē, wuu sinin bwesera a man kā

nɛn kīnasi? Yera u su yīsiru kã Kam. Yīsi tera ba ra ka su soku sere ka gisən gisə. ¹⁴ N deema Hiram u raa Saloməə wura tənnu ita ka bənu mərɪsia.

Ye Saloməə u maa kua

¹⁵ Tən be Saloməə u yoo səma koosia, beya ba Yinni Gusunən sãa yeru ka win tiin sina kpaa te bana te u soka Wəwa ye ba kərua, ka sere Yerusalemun gbāra te, ka maa wuu si ba mə Hasori, ka Megido, ka Gesεε. ¹⁶ N deema Egibitin sunə u raa Gesεε wəri u d̄ə mēni u Kanani be ba wãa mi go u kpa, ma u wuu ge sua u win bii tən kurə kã, saa ye Saloməə u bii wi sua kurə. ¹⁷ Yen s̄na Saloməə u wuu ge sənwa u bana. U maa Bēti Horoni bana ye ya wãa wəwaə, ¹⁸ ka Balati, ka Tadiməri ye ya wãa Yudan temə mi gāanu ku ra kpi, ¹⁹ ka maa wuu s̄n mi u ra win dīanu bere, ka s̄n mi win tabu kεkε be dumi gawe wãa ka s̄n mi win maasəbu ba wãa ka si u ḡru doke u bana Yerusalemuə ka Libaniə ka maa tem mε u mə kpuro səə.

²⁰⁻²¹ Bwese ni nu wãa Isireliban suunu səə ba n̄ kpīa ba go, niya Aməreba ka Hεtiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba. Ben bibun bwesera Saloməə u yoo səma koosia. Ma ba kua yobu sere ka gisən gisə. ²² Adama Saloməə u n̄ Isireliba yoo səma koosie. U bu kuawa win tabu kowobu ka win tiin səm kowobu, ka win sina asakpəbu ka win tabu sinambu ka win tabu kεkε kparəbu ka win maasəbu. ²³ Be u ḡsa bu ka yoo səma ye kpara, ba s̄awa nεera wunəbu ka weeraakuru (550).

²⁴ Sanam mε Egibiti sunən bii wəndia wi Saloməə u sue kurə, u wura yenu ge Saloməə u n̄n bania səə, saa yera Saloməə u maa wəwa ye ya wãa s̄ə yari yeru gia kərua.

²⁵ Wɔ̃ɔ tia sɔ̃ɔ, nɔn itawa Salomɔ̃ɔ u ra Yinni Gusunɔ̃ yāku dɔ̃ɔ mwaararuginu kue ka siarabun yāku, yāku yee ten mi, te u Yinni Gusunɔ̃ kua. Yen biru u ra turare dɔ̃ɔ doke kpakoro tɛn wɔ̃lɔ̃ ba ra turare dɔ̃ɔ doke te ba yi dii te ta dɛere gem gem kɔnnɔn deedeeru. Nge mɛya Salomɔ̃ɔ u ka sɔ̃ɔsi yɛn sɔ̃ ba sɔ̃a yee te kua.

²⁶ Ma u dera ba goo nimkuu dāka Esioni Gebɛɛɔ, Elatin bɔkuɔ nim wɔ̃ku ge ba mɔ̃ Naa yariɔ Edɔmun temɔ̃. ²⁷ Ma Hiram u win tiin sɔm kowo be ba nim asansi yɛ mɔrisia Salomɔ̃ɔn goo nimkuu sin sɔ̃. ²⁸ Yera ba da Ofiriɔ ba wura gura tɔnnu wɔkura yiru ba ka Salomɔ̃ɔ daawa.

10

Seban sunɔ̃ tɔn kurɔ̃

u Salomɔ̃ɔ mɛɛrim da

(I maa mɛɛriɔ Bandun Gari II, 9:1-12)

¹ Saa yɛ sɔ̃ Seban sunɔ̃ tɔn kurɔ̃ u nua ma Yinni Gusunɔ̃ u dera Salomɔ̃ɔ u yīsiru yara, yera u da u ka Salomɔ̃ɔn bwisi yin saka mɛɛri kpa u nɔn gāa sɛsɔ̃gii dabinu bikia. ² U tura Yerusalemɔ̃ ka win sina bwāa dabinu be ba nɔn swīi ka yooyoo si su turare ka wura dabinu sɔ̃ɔwa, ka kpee gobiginu. Ye u tura Salomɔ̃ɔn mi, ma u gerua kpuro ye ya wāa win gōruɔ. ³ Ma Salomɔ̃ɔ u nɔn wisa kpuro ye u bikia. Yen gaa kun nɔn wisibu sɛsie. ⁴ Ye kurɔ̃ wi, u Salomɔ̃ɔn bwisi yi kpuro wa, ka dii te u bana, ⁵ ka dīa ni u ra di, ka win bwāabun wāa yeru, ka win sɔm kowobun yāa ni ba ra doke bu ka nɔn nɔ̃ri, ka sere be ba ra nɔn tam dokeye nɔraɔginu, ka maa yāku ni u ra ko diru mi u ra Yinni Gusunɔ̃ sɔ̃, ye kpuro ya nɔn biti mwa sere u wom mwɛ.

⁶ Ma u sina boko Salomᵋᵋ sᵋᵋwa u nεε, wunεn dam ka wunεn bwisin baaru ye na nua saa nεn tem di, ye kpuro gema. ⁷ Adama na n daa gari yi naane kue sere na ka tunuma mini. Wee, nεn nᵋni yi ye kpuro wa. Ka gem ye na wa mini, ba n daa man yen bᵋnu sᵋᵋwa. Wunεn bwisi ka wunεn dukia ya kpā n kere nge mε wunεn yīsira yara. ⁸ Doo nᵋrugiba wunεn tᵋmbu ka wunεn sᵋm kowo be ba nun nᵋrimᵋᵋ saa baayere. Ma ba wunεn bwisi yin gari swaa daki. ⁹ Na Gusunᵋᵋ wunεn Yinni siara wi u nun durom kua u nun swīi Isireliban sina gᵋna wᵋllᵋ. U bu kīwa sere ka baadommaᵋᵋ. Yen sᵋna u nun kua ben sunᵋᵋ, a n da ka bu sirie dee dee.

¹⁰ Ma u sina boko wura kā tᵋnnu ita ka bᵋnu ka maa turare, ka kpee gobiginu. Salomᵋᵋ kun maa turare waare gam gum di ya n kpāaru nε mε.

¹¹ Hiramun goo nimkuu si su ka wura naamᵋᵋ Ofirin di siya su maa ka dāa gea ye ba mᵋ santali naamᵋᵋ ka maa kpee gobiginu. ¹² Ma sina boko u ka dāa ye gbereba kua sāa yerᵋᵋ, ka sere maa win tiin dirᵋᵋ. Dāa yera u maa ka sinusu kua ka be ba ra womusu kon mᵋrᵋkunu. Dāa yen bwesera kun saara mᵋ. Mεya ba n maa yen bweseru waare.

¹³ Ma Salomᵋᵋ u sunᵋᵋ tᵋn kurᵋᵋ wi wᵋ kpuro ye u bikia. U nᵋn kᵋru kāwa nge mε win yiiko ya nε. Yen biru ma kurᵋᵋ wi, u gᵋsira u wura win temᵋᵋ ka win bwāabu.

Salomᵋᵋn dukia

(I maa mεerio Bandun Gari II, 1:14-17, 9:13-28)

¹⁴ Wura ye Salomᵋᵋ u ra wa wᵋᵋ ka wᵋᵋ ya sāawa tᵋnnu yendu. ¹⁵ Ye baasi, u ra maa wura mwe tenkuban mi ka maa sinam be u ka arukawani

bəkuan mi, ka sere maa win tem beri berikan wirugibun mi.

16-17 U dera ba tere bakanu goobu (200) ka tere piiminu gooba wunəbu (300) kua ka wura. Tere baka nin teerun bunum mu sāawa kilo nəba tia. Ma piimii nin teerun bunum mu maa sāa kilo tia ka bənu. Ma u tere ni doke diru garu sə, te ba sokumə Libanin dāa sə, win sina kpaarə.

18 Yera u maa sina kitaru kua ka suunu donnu ma u tu wura gean tii pote. 19 Sina kita te, ta yətia məwa naa dabusanu nəba tia. Ma ba ten mi u ra gballi wəwa koosia. Ma ta nəm sənditia mə yəsi yəsika. Yen baayeren bəkuəra ba gbee sunən weenasia kua ya yə, tia nəm dwarə, tia maa nəm geuə. 20 Ma ba maa gbee sinansun weenasisu kua wəkura yiru ba doke tia tia yətia yen naa dabusaru baateren yəsi yəsikaə. Nəba tia ya wāa nəm dwarə, nəba tia maa nəm geuə. Sunə goo maa sari wi ba maa kita ten bweseru kuare.

21 Saloməən nəri kpuro yi sāawa wura, ka sere maa win gbəa ye u ra ka di win sina kpaarə te ba sokumə Libanin dāa səən diru. Gāanu ganu sari mi, ni ba kua ka sii geesu. Domi win waati ye sə, ba n̄ sii geesu garisi gāanu, 22 yèn s̄ win tiin goo nimkusu si su ka Hiramugisu tenkuru m̄ sannu su ra n naamə w̄ə ita ka w̄ə ita saa tontonden di, su n wuraba ka sii geesu səwa ka suunu donnu ka wənnu ka gunə burasu.

23 Salomə u sinam be ba wāa dunia sə kpuro bwisi ka dukia kere. 24 Təmbu kpuro ba ra n kasuwa bu win gari nə, win bwisi yi Yinni Gusunə u n̄n k̄n s̄. 25 W̄ə baagere təmbu ba ra ka n̄n k̄nu naawε. Gabuginu sii geesu, gabu wura, gabu

yabenu, gabu tabu yānu, gabu turare, gabu maa dumi ka kētekunu.

²⁶ Ma Saloməə u tabu kēkēba kasu yi dumi gawe ka maa maasəbu. Tabu kēkē yen geera sāawa nərəbu ka nēru (1.400). Maasə be, ba maa sāa nərəbun suba wəkura yiru (12.000). Ma u maasə be yi yi wuu marosə mi win tabu kēkē yi wāa ka sere maa Yerusalemuə mi win tii u wāa. ²⁷ Ma u dera sii geesu koora Yerusalemu mi nge kpenu. U dera dāa gea ye ba mē seduru ya dabia nge yakasun dāa ye ba mē sikaməre ye ya ra n wāa wəwaa. ²⁸⁻²⁹ Saloməə u tenkuba mə be ba ra nūn dumi ka tabu kēkēba dwem daawe Egibitiə kpa bu ka yi na wuunu ka wuunu. Tabu kēkē yen tian gobi sāawa sii geesun gobi nata. Dum tian gobi maa sāa sii geesun gobi wunaa weeru ka wəkuru. Tenku bera ba ra maa yi Hetiban sinambu ka Sirigibun sinambu dore nge mē.

11

Saloməə u Gusunə biru kisi (I maa mērio Bandun Gari II, 11:18-12:1)

¹ Egibiti sunən bii wəndia wi Saloməə u sue baasi, u maa bwese tukunun kurəbu kīa. U kurəbu sua Məabuban bweseru səə ka Aməniba səə ka Edəmuba səə ka Sidonigibu səə ka Hetiba səə. ² N deema Yinni Gusunə u raa Isireliba səəwa u nē, bu ku raa ka bwese tuku ni menna, bu ku raa maa wura nu na ben mi, nu ka bu menna. Domi nu koo de bu ben gōrusu sīya win min di kpa bu nin būnu sā. Adama bwese niya Saloməə u da u ka menna ben kurə be u kīn saabu. ³ Sina bibu nata ka wunəbuwa (700) Saloməə u sua kurəbu ka sere maa gooba wunəbu (300) be ba n sāa sina bibu. Kurə bera ba win gōru sīya Yinni Gusunən min di. ⁴ Yera

n dera win təkəru sɔɔ, u da u bũu sãamɔ. Ma u n̄ maa tii Yinni Gusunɔ wẽ mam mam. U n̄ kue nge mɛ win tundo Dafidi u kua Yinni Gusunɔn sãaru sɔɔ. ⁵ Salomɔɔ u da u Sidonigibun bũu wi ba m̀ Asitaate ka Amɔniban bũu wi ba m̀ Milikɔmu sãamɔ. ⁶ K̄sa u kua. U n̄ Yinni Gusunɔ swĩi mam mam nge mɛ win tundo Dafidi u kua. ⁷ Yera u maa da u bũu k̄sunun turanu bana guu te ta wãa Yerusalemun deedeerɔ. Niya Mɔabuban bũu wi ba m̀ Kemɔsi ka Amɔniban bũu wi ba m̀ Mɔlɔku. ⁸ Ma u win kurɔ be kpuro bũu turanu bania. Miya ba ra n̄ bũnu yākuru kuammɛ kpa ba n̄ nu turare d̄ɔɔ dokeammɛ. ⁹⁻¹⁰ N deema Gusunɔ Isireliban Yinni u raa Salomɔɔ kure n̄n̄n̄n̄ yiru ma u n̄n̄n̄n̄ s̄ɔwa u n̄n̄n̄, u ku raa da u bũu goo sã. Adama Salomɔɔ u n̄ Yinni Gusunɔn gere ye m̄m̄ n̄ɔwɛ. Ma u win ḡru s̄iya Yinni Gusunɔn min di. Yera Yinni Gusunɔ u ka n̄n̄n̄ m̄ru kua. ¹¹ Ma u n̄n̄n̄n̄ s̄ɔwa u n̄n̄n̄, wee a n̄ n̄n̄ arukawani ka n̄n̄ wooda ye na nun wẽ m̄m̄ n̄ɔwɛ. Yen s̄, kon wun̄en bandu karana n̄ ten sukum wun̄en s̄m̄ kowo goo wẽ. ¹² Adama na n̄ ye m̀ wun̄en w̄aru sɔɔ, wun̄en tundo Dafidin s̄. Wun̄en biin n̄mun diya kon tu mwa. ¹³ Adama n̄n̄n̄ b̄ɔ Dafidin s̄ ka sere maa Yerusalemu ye na ḡsan s̄, na n̄ nun te kpuro mwaarimɔ. Kon n̄n̄n̄ Isireliban bwese kera tia deria u ko yen sunɔ.

Salomɔɔn yiberɛba

¹⁴ Yinni Gusunɔ u dera Hadadi wi u sãa Edɔmun bweserun sina bii u kua Salomɔɔn wɛrɔ.

¹⁵ N deema Dafidi u raa ka Edɔmuba tabu kua u bu go. Yera win tabu sunɔ Yoabu u da mi, u ka Isireli be ba go go sike. ¹⁶ Ma u sina mi, suru n̄ɔba tia, wi ka win tabu kowobu. Ma ba Edɔmuban t̄n̄n̄ dur̄abu kpuro go, bibu ka bukurobu. ¹⁷ Saa yera

Hadadi u kpikiru sua u da Egibiti gia ka Edəmuba gabu be ba sãa win baaban yobu. N deema Hadadi wi, u sãawa aluwaasi. ¹⁸ Ye ba seewa Madianin di, ba dawa Paraniɔ, miya u maa gabu wa ba nùn swĩ ba ka tura Egibiti sunɔn mi. Yera Egibiti sunɔ wi, u nùn diru wě ka maa tem. Yen biru u nɔɔ mwεεru kua ma u ko n da nùn dīanu wě. ¹⁹ Egibiti sunɔ wi, u ka Hadadi nɔnu geu mεεra. N deema Egibiti sunɔ wi, u kurɔ mɔ wi ba mɔ Tapenɛsi. Kurɔ wi, u yiiko mɔ. Win wɔnɔwa Egibiti sunɔ u Hadadi kã u sua kurɔ. ²⁰ Yera Hadadin kurɔ wi, u nùn bii tɔn durɔ marua. Ma ba nùn yĩsiru kã Genubati. Ma Tapenɛsi u bii wi sua u nɛnuu win yɛnuɔ ka Egibiti sunɔn bibu sannu.

²¹ Saa ye Hadadi u nua ma Dafidi u kpuna u gu, ba nùn sikua win baababan sikaɔ, win tabu sunɔ Yoabu u maa gu, yera u Egibiti sunɔ sɔɔwa u nεε, a de n den gɔsira n da nɛn wuuɔ.

²² Yera u nùn sɔɔwa u nεε, mba n nun kɔmie nɛn mini a ka kĩ a we.

Ma u nùn wisa u nεε, na n̄ gãanu bie. Adama ka mε, a de n we.

²³ Yinni Gusunɔ u maa Resoni Eliadan bii seeya u ka Salomɔɔ seesi. Resoni wi, u raa kpikiru suawa win yinni Hadadesεε Soban sunɔn min di. ²⁴ Sanam mε Dafidi u bu wɔri u goomɔ, ma Resoni wi, u tambu menna u kua ben wirugii. Wi, ka tɔn beya ba da ba sina Damasiɔ u bandu di mi. ²⁵ Resoni wi, u kua Isireliban yibεε Salomɔɔn wãaru kpuro sɔɔ. Meya maa Hadadi u Isireliba kɔsa kua, u bu tusa. Ma u da u bandu di Siriɔ.

Nɔɔ mwεε te Gusunɔ

*u Yeroboamu kua
(I maa mεerio Bandun Gari II, 9:29-31)*

²⁶ Saloməən səm kowo turo wi ba m̀ Yeroboamu u maa ǹn seesi. Win tondon ỳsira Nεbati. U s̄awa Efaratigii, win wuuwa Sereda, win meron ỳsira Serua. U s̄awa gəmini.

²⁷ Wee nge mε u ka ǹn seesi. Saloməə u wəwa gaa kərumə. Ma u Yerusalemun gb̄araru səmmə.

²⁸ Ye u Yeroboamu wa u s̄a aluwaasi damgii u maa səmburu m̀ mi ka hania, yera u ǹn kua Manase ka Efaraimun bwese kəran wirugii bu ka səmbu te ko.

²⁹ S̄ə teeru, Yeroboamu u yara Yerusalemun di, ma u ka Gusunə səmə Akiya Sidonigii yinna swaaə. U kumbooro kpəə sebua. Be yiru tənawa ba w̄a yakasu mi dəma te. ³⁰ Ma Akiya u win kumbooro kpəə ge nɛnua u ḡεka b̄esi wəkura yiru. ³¹ Yera u

Yeroboamu s̄əwa u nεε, a yen wasi wəkuru suo, domi ameniwa Gusunə Isireliban Yinni u gerua. U nεε, u koo Saloməən bandu mwa u karana kpa u nun Isireliban bwese keri wəkuru w̄ε a n s̄a ben sunə. ³² Adama u koo ǹn keri tia deria win b̄ə Dafidin s̄, ka maa Yerusalemun s̄. Domi Isireliban wusu kpuro səə, yera u gəsa. ³³ U yeni m̀wa yèn s̄ be Isireliba ba wi Yinni Gusunə deri. Ma ba da ba Sidonigibun b̄u wi ba m̀ Asitaate s̄amə ka Məabuban b̄u wi ba m̀ Keməsi, ka Aməniba b̄u wi ba m̀ Milikəmu. Ba yina bu s̄ win swaa səə bu sere ko ye u k̄i. Meya ba maa yina bu win woodaba ka win yiirebu mɛm nəəwa nge mε Dafidi wi, Saloməən tundo u kua. ³⁴ Adama u koo be de u n gina ban te dii sere u ka gbi win b̄ə Dafidin s̄, wi u gəsa ma u win woodaba ka win yiirebu mɛm nəəwa. ³⁵ Yen biru u koo Isireliban bwese keri wəkuru mwa saa win biin nəman di kpa u nun ko

ben sunə. ³⁶ Kpa u bwese keri tia win bii wē Dafidin sō kpa u n da n kəsire mə bandu səə Yerusalemə wuu ge u gəsa bu ka nùn sã mi.

³⁷ Wunε maa Yeroboamu u koo nun sua kpa a n bandu dii Isireliba kpuro səə, kpa a n bu wooda wēεmə nge mε a kī. ³⁸ À n da ko ye u nun yiire kpuro ma a sīimə win swεε səə, ma a win woodaba mεm nəəwa nge mε win bōə Dafidi u kua, u ko n ka nun wāawa sere ka baadommaə, kpa u nun ko Isireliban bwese keri wəkurun sunə. Kpa wunen bibun bweseru ba n da ban te di sere ka baadommaə nge mε u Dafidi nəə mwεεru kua. ³⁹ Nge mεya u koo ka Dafidin bibun bweseru sekuru doke Saloməən durum sō. Adama n n̄ mə ka baadommaə.

⁴⁰ Ye Saloməə u gari yi nua, yera u swaa kasu u ka Yeroboamu go. Ma Yeroboamu u seewa u kpikuru sua u da Egibitin sunə Sisakin mi. Miya u wāa sere Saloməə u ka gu.

⁴¹ Ye Saloməə u kuan sukum ka sere maa win bwisin gari, ye kpuro ya yorua tireru garu səə te ba m̄ə Saloməən kookoosun tireru. ⁴² Saloməə u bandu diwa wōə weeru Isireliba kpuro səə. ⁴³ Ye u kpuna u gu, ba nùn sika win tundo Dafidin wuuə. Ma win bii Roboamu u kua win kəsire bandu səə.

12

Roboamu

u bukurobun gari yina

(I maa mεerio Bandun Gari II, 10:1-15)

¹ Roboamu u da Sikεmuə. Domi Isireliba kpurowa ba da mi, bu ka nùn ko sunə. ² Saa yè səə Yeroboamu Nebatin bii u kpikuru sua Saloməən sō, u wāa Egibitiə yera u nua ma Roboamu u bandu di.

Yera ba nùn sǎmǎ gǎria ba nɛɛ, u na. ³Ye u tunuma, ma wi ka Isireliban bwese keri wǎkuru ba mɛnna ba da ba Roboamu sǎwǎ ba nɛɛ, ⁴wunɛn tundo u sun yoo sǎma koosia, ma ya sun bunie nge ketɛn sugu. Adama wunɛ a sun tu kawo kpa su nun swĩ.

⁵Ma u bu sǎwǎ u nɛɛ, i gina doo. N n kua sǎo ita kpa i wurama.

Ma tǎn be, ba doona. ⁶Yera Roboamu u Isireliban bukurobu mɛnna win mi, be ba ra raa win tundo Salomǎo bwisi kɛ, u bu bikia u nɛɛ, bwisi yirǎ i man kɛmǎ n tǎn be sǎ.

⁷Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, à n wura saa gisǎn di, a tǎn be nǎori kpa a ko ye ba nun bikia, kpa a bu wisi ka kĩru, ba ko n sǎawa wunɛn tǎmbu sere ka baadommao.

⁸Adama Roboamu wi, u n bukuro ben gari wure. Win saarasi ka be u biru di sannu, bera u bwisi bikia. ⁹U bu sǎwǎ u nɛɛ, bwisi yirǎ i man kɛmǎ n ka tǎn be wisi be ba nɛɛ, n bù yoo sǎma kawo ye nɛn tundo u raa bu koosia.

¹⁰Yera ba nùn wisa ba nɛɛ, a bu sǎwǎ a nɛɛ, wunɛn nikibii piibu ga wunɛn tondon pǎra bǎorum kere. ¹¹Wunɛn tundo u raa bu yoo sǎma koosia. Mɛya kaa maa tu sosi. Wunɛn tundo u raa bu sɛɛyasia ka yii sɛnnu, mɛya kaa maa bu sɛɛyasia ka som kpaki.

¹²Yera Yeroboamu ka tǎn be kpuro ba na Roboamun mi sǎo itase ye, nge mɛ u raa gerua.

¹³Roboamu u tǎn be wisa ka dam, u n bukuro ben bwisi yi garisi gǎanu. ¹⁴Adama win saarasi ben bwisiya u ka sǎmburu kua ma u nɛɛ, nɛn tundo u raa bɛɛ yoo sǎma koosia. Adama tɛ, nɛgira ta koo kera. U raa bɛɛ sɛɛyasia ka yii sɛnnu. Adama nɛ, som kpakiya kon ka bɛɛ sɛɛyasia.

¹⁵ Nge mɛya Roboamu u yina u tən begii swaa daki domi Yinni Gusunəwa u dera n kua mɛ, kpa win gari yi ka koorə, ye u Yeroboamu Nɛbatin bii sɔəwa saa Akiya Silogiin nəən di.

Isireliban banda bənu kua

yiru

(I maa mɛrio Bandun Gari II, 10:16-11:4)

¹⁶ Ye Isireliba kpuro ba wa ma sina boko u n̄ ben gere swaa daki, yera ba n̄n sɔəwa ba nɛɛ, mba n sun məəsine bɛsɛ ka Dafidi Isain bii. Sa n̄ maa bənu gaa mə ka wi.

Bɛsɛ Isireliba i de su gəsira bɛsɛn yɛnusə.

Wunɛ Roboamu a wunɛn bweserun wunanə koowo.

Ma Isireli be, ba gəsira ben yɛnusə. ¹⁷ Ma Roboamu u kua Yudan bweseru tənən sunə. ¹⁸ Saa ye sɔəra u Adoramu gəra Isireliban mi, wi u ra bu kpare bu ka yoo səma ko. Ma ba n̄n kpenu kasuka ba go. Yera n dera Roboamun tii, u win tabu kɛkɛ wəri fuuku fuuku u da Yerusalemə. ¹⁹ Nge mɛya Isireliban bwese kəri wəku te, ta ka Dafidin yɛnugibu karana sere ka gisə.

²⁰ Saa yè sɔə Isireliba kpuro ba nua ma Yeroboamu u wurama saa Egibitin di, yera ba mɛnna ba n̄n sokusia. Ye u na, yera ba n̄n kua ben sunə. Yudan bweseru baasi, goo sari wi u maa ka Dafidin bweseru yǽra.

²¹ Saa yè sɔə Roboamu u tunuma Yerusalemə, yera u Yudaba ka Bɛnyamɛɛba kpuro mɛnna. Ma u be sɔə tabu durə damgibu nərəbun suba goobu yɛndu sari (180.000) gəsə bu da bu Isireliban bwese kəri wəku te wəri, kpa bu ban te wərama bu n̄n

wesia. ²² Adama Gusunɔ u ka win sɔmɔ Semaya gari kua u nɛɛ, ²³ a Roboamu Salomɔn bii Yudaban sunɔ ka Yudaba ka Benyamɛɛba kpuro sɔwɔ, ²⁴ a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Bu ku raa da bu ka ben mero bisibu Isireliba tabu ko. Ben baawure u gɔsiro win yɛnuɔ, domi yeni ya nawa saa nɛ Yinni Gusunɔn min di.

Ma ba Yinni Gusunɔn gere wura, ba gɔsira ba wura ben yɛnuɔ.

²⁵ Yeroboamu u wuu ge ba mɔ Sikɛmu gb̄araru toosi ge ga w̄a Efaraimun guurun bera gia. Ma u sina mi. Yen biru u yara min di u da u Penueli gb̄araru toosi.

Yeroboamu

u Gusunɔn swaa deri

²⁶⁻²⁷ Yera Yeroboamu u bwisika u nɛɛ, tɔn be, b̄a n daamɔ Yerusalemɔ bu ka ȳakuru ko Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ, nen ban te na dii mi, ta koo ra wura Dafidin bweseru sɔɔ. Domi ben laakari ya koo wura ben yinni Roboamun mi, wi u s̄a ben sunɔ. Kpa bu man go bu wa bu ka wura win mi.

²⁸ Ye Yeroboamu u bwisi bikia bikia, yera u ketɛn bw̄arokunu yiru kua ka wura u nɛɛ, bɛɛ Isireliba na bɛɛ wasiraru waawa ka Yerusalemun daabu. Yen s̄ɔ, bɛɛn yinni wee mini wi u bɛɛ yarama Egibitin di.

²⁹ Ma u gen teu yi Beteliɔ, teu maa Danuɔ. ³⁰ Ma yeni ya kua yina ye ya bu sure durum sɔɔ, domi ba ra n daamɔwa Beteliɔ n̄ kun mɛ Danuɔ ba n bw̄aroku ni s̄amɔ.

³¹ Yera Yeroboamu u s̄a yenu bana gungunu wallo. Yen biru u ȳaku kowobu gɔsa be ba kun s̄a Lefin bweseru. ³² Yeroboamu u t̄oru bura bu ka t̄ɔɔ bakaru ko w̄ɔn suru nɔɔba itasen s̄ɔ w̄akura

nɔɔbuse sɔɔ, nge mɛ Yudaba ba ra ko. Ma u da Beteliɔ u yɔɔwa yāku yerɔ u bwāaroku ni yākuru koosi. Ma u yāku kowo be u gɔsa yi Beteli mi.

Yeroboamun yāku yee te,

ta ñ ka Gusunɔ naawɛ

³³Ye tɔɔ te, ta tura te Yeroboamu u bura mi, yera Isireliba kpuro ba tɔɔ bakaru di Beteliɔ. Ma win tii u yɔɔwa yāku yerɔ, u turare dɔɔ doke.

13

¹Yera Yinni Gusunɔ u dera win sɔmɔ goo u seema saa Yudan di u na Beteliɔ sanam mɛ Yeroboamu u turare dɔɔ dokemɔ ben yāku yerɔ. ²Ma u yāku yee te nɔɔgiru sue u nɛɛ, yāku yeru wunɛ! Yāku yeru wunɛ! A nɔɔwɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, wee ba koo bii tɔn durɔ goo ma Dafidin bweseru sɔɔ, kpa bu nùn yīsiru kɛ Yosiasi. Wiya u koo se u ka bñu yāku kowo be yākuru ko mi ba ra raa yākuru ko. Kpa bu tɔmbun kukunu dɔɔ meni wunen wɔllɔ.

³Gusunɔn sɔmɔ wi, u maa nɛɛ, yāku yee teni, ta koo besikirawa. Kpa ten yāku torom mu yari baama. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma Yinni Gusunɔwa u gari yi gerua.

⁴Sanam mɛ Yeroboamu u nua ye sɔmɔ wi, u yāku yee te gerusi, yera u nɔmu demia u nɛɛ, i nùn mɔɔ.

Adama Yeroboamun nɔmu ge u Gusunɔn sɔmɔ wi tñi mi, ga gu, ma u kpana u gu kure. ⁵Yera yāku yee te, ta besira, ma ten yāku torom mɛ mu wāa wɔllɔ mu pusi yam kpuro nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua saa sɔmɔ win nɔɔn di. ⁶Yera Yeroboamu u Gusunɔn sɔmɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a Gusunɔ wunen Yinni kanɔ nen sɔ, kpa u de nen nɔmu ge, gu wurama nge mɛ ga raa sāa.

Ma sɔmɔ wi, u Yinni Gusunɔ kana. Yera Yinni Gusunɔ u dera nɔmu ge, ga wurama nge mɛ ga raa sãa. ⁷Saa yera sina boko Yeroboamu u nɛɛ, a duuma nɛn yɛnuɔ kpa a di. Yen biru, kpa n nun kɛnu wɛ.

⁸Yera Gusunɔn sɔmɔ wi, u sina boko wisa u nɛɛ, baa à n nɛɛ, kaa man wunen dirun arumanin bɔnu kɛ, na n duɔ wunen yɛnuɔ. Na n maa dɛanu ganu dimɔ. Mɛya na n maa nim nɔrumɔ. ⁹Domi Yinni Gusunɔwa u man wooda yeni wɛ u nɛɛ, n ku ra dɛanu ganu di, n ku ra nim nɔ, n ku ra maa gɔsira ka swaa ye na ka na.

¹⁰Ye u yeniba gerua u kpa, yera u swaa gaa mwa u ka sãa.

Gusunɔn sɔmɔn

mɛm nɔɔ sariru

¹¹Saa ye sɔɔ, Gusunɔn sɔmɔ durɔ tɔkɔ goo u maa wãa Beteli mi. Yera win bii tɔn durɔbu ba na, ba nùn sɔɔwa kpuro ye Gusunɔn sɔmɔ wi, u kua Beteli mi dɔma te, ka maa gari yi u sina boko Yeroboamu sɔɔwa. ¹²Ye durɔ tɔkɔ wi, u nua mɛ, yera u bu bikia u nɛɛ, swaa yerà u mwa u ka sãa.

Ma bii be, ba nùn sɔɔwa swaa ye u ka sãa. ¹³Yera u nɛɛ, bu win ketɛku gaari bɔkuo.

Ye ba gu gaari bɔkua ba kpa, u gu sɔni. ¹⁴Ma u Gusunɔn sɔmɔ wi naa swãi. Yera u nùn deema u sɔ, dãa bakararun garun nuurɔ u nùn bikia u nɛɛ, wuna Gusunɔn sɔmɔ wi u na saa Yudan tem di?

Ma u nùn wisa u nɛɛ, oo, nɛna.

¹⁵Ma durɔ tɔkɔ wi, u nɛɛ, su wura su da nɛn yɛnuɔ su di.

¹⁶Adama sɔmɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, n n koorɔ n ka nun wura n sere mam nɛɛ, kon di mi, kpa n nɔ.

¹⁷Domi Yinni Gusunɔwa u man wooda yeni wɛ, u

nεε, n ku ra di, n ku ra maa nim nɔ mi. Kpa n ku ra ka maa swaa ye wɔma ye na ka da.

¹⁸ Yera durɔ tɔkɔ wi, u nùn sɔɔwa u nεε, nen tii Gusunɔn sɔmɔwa nge wunε. Gusunɔwa u man win gɔrado gɔriama, u man sɔɔwa u nεε, n ka nun gɔsiana nen yenuɔ a di mi, kpa a nɔ.

N deema weesa durɔ tɔkɔ te, ta mɔ. ¹⁹ Ma Gusunɔn sɔmɔ wi, u gɔsirama u da durɔ tɔkɔ win yenuɔ u di u nɔra.

Gusunɔ u win sɔmɔ wi

taare wɛ

²⁰ Ye ba sɔ ba dimɔ, yera Yinni Gusunɔ u ka durɔ tɔkɔ te gari kua. ²¹ Ma durɔ tɔkɔ te, ta Gusunɔn sɔmɔ wi sɔɔwa ka dam ta nεε, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nεε, yèn sɔ a n win gere mɛm nɔɔwε wi, wi u sɔa wunen Yinni, ²² ma a gɔsirama a di a nɔra yam mini, mi u nεε, a ku di a ku maa nɔ, yen sɔna tɛ kaa gbi. Adama ba n wunen goru sikumɔ wunen baababan sikaa.

²³ Ye Gusunɔn sɔmɔ wi, u di u kpa u nɔra, yera durɔ tɔkɔ wi, u nùn ketɛku gaari bɔkuo. ²⁴ Ye u gu sɔni u wiɔ, yera swaa sɔɔ gbee sunɔ ga nùn sɛre ga go. Ma win goru ta kpɛ swaa sɔɔ. Ma win ketɛku ge, ka gbee sunɔ ge, nu yɔ win bɔkuo. ²⁵ Be ba sarɔ mi, ba goo te wa, ka gbee sunɔ ge, ga yɔ goo ten bɔkuo. Ye ba tura wuu mi Gusunɔn sɔmɔ durɔ tɔkɔ te, ta wɔa, ma ba ye tɔmbu sɔɔwa. ²⁶ Ye Gusunɔn sɔmɔ durɔ tɔkɔ te, ta nua mε, yera ta nεε, Gusunɔn sɔmɔ wiya. Domi u n Gusunɔn wooda mɛm nɔɔwε. Yen sɔna u nùn gbee sunɔ kpare ga nùn sɛre ga go nge mε u raa gerua.

²⁷ Ma durɔ tɔkɔ te, ta ten bibu sɔɔwa ta nεε, i man nen ketɛku gaari bɔkuo.

Ma ba gu gaari bəkuə. ²⁸ Yera u seewa u da. Ma u deema Gusunən səmən goo te wee ta kpī. Ma keteku ge, ka gbee sunə ge, nu yō goo ten bəkuə. Adama gbee sunə ge, ga n̄ goo te temε, ga n̄ maa keteku ge go. ²⁹ Ma durə wi, u goo te sua u səndi win keteku wəllə u ka tu na win wuuə, u sika siki wəru ge u raa gba win tiin sōn mi, u ten gəə swī. ³⁰ Ye ba goo te sikua ba kpa, ma ba gəə wuri kua ba nεε, wanyo, wanyo, nən kīnasi!

³¹ Ye ba yeniba kpuro kua ba kpa, yera Gusunən səmə durə təkə wi, u win bibu sōwa u nεε, nà n gu, i man sikuo mi ba Gusunən səmə wi sikua, kpa nən kukunu nu n kpī wiginun bəkuə. ³² Domi gari yi u gerua Betelin sō, ka maa būu tura ni ba bana Samarin wuu marosən sō, yi koo koorawa kam kam.

³³ Baa mε ba Yeroboamu kirə kua, ka mε, u n̄ win gōru gəsie. U maa kpam būu yāku kowobu gəsawa win tambu səə, be ba yen kīru mə. ³⁴ Yera ya Yeroboamun yenugibu durum koosia. Yen sōna Gusunə u win bweseru kpeerasia tem mε kpuro səə.

Yeroboamun biin gəə

14

¹ Saa ye səəra Abia Yeroboamun bii u bara. ² Ma Yeroboamu u win kurə sōwa u nεε, na nun kanamə, a seewo a tii gəsia kpa bu ku raa gia ma a sāawa nən kurə kpa a da Siloə, a Gusunən səmə Akiya deema, domi wiya u man sōwa ma nənə kon ko tən benin sina boko. ³ Yen sō, a pēε suo wasi wəkuru ka kiranu ganu, ka tim bwāaru, kpa a ka

nùn daawa kpa a nùn bikia ye ya koo bešen bii wi deema.

⁴ Ma kurɔ wi, u kua nge mε. U seewa u da Siloɔ u Gusunɔn sɔmɔ Akiya deema win dirɔ. N deema Akiyan nɔni dam dwiia tɔkɔrun sɔ. U ku ra maa yam wa. ⁵ Yinni Gusunɔ u Akiya sɔɔwa u nεε, wee Yeroboamun kurɔ u wee u ka bikiaru ko wunen mi, yèn sɔ win bii u barɔ. U n tunuma wunen mi, a nùn sɔɔwɔ meni ka meni. Domi u koo tii gɔsiawa nge goo.

⁶ Ye kurɔ wi, u tunuma, yera Akiya u win naasun damu nua win dii kɔnnɔwɔ. Ma u nεε, a duuma Yeroboamun kurɔ. Mban sɔna a tii gɔsiamɔ nge goo. Wee Gusunɔ u man yiire n nun labaari kɔsa yeni sɔ. ⁷ Yen sɔ, a doo a Yeroboamu sɔ a nεε, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nεε, wee wiya u nùn gɔsa Isireliban suunu sɔɔ ma u nùn kua ben kparo. ⁸ U ban ten sukum mwa saa Dafidin bweserun min di u nùn wɛ. Adama wee u n̄ kue nge win bɔɔ Dafidi wi u win woodaba mem nɔɔwa u nùn sɔwa ka win gɔru kpuro. Ma u sɔa dee dee win wuswaaɔ. ⁹ Wee, wi Yeroboamu u kɔsa kua n kere tɔn be ba nùn gbiiye. Domi u dera ba bũnu sɔwa. Ma u bwāarokunu kua ka sisu u ka wi, Gusunɔn mɔru seeya. Ma u nùn biru kisi. ¹⁰ Yen sɔna u koo de kɔsa yu du win yenuɔ. U koo win yenugibu kpuro go, bibu ka yobu, ba n̄ goo derimɔ. U koo bwese te kpuro gowa mam mam. ¹¹ Wi u gu wuuɔ bɔna nu koo yɛron goru tem. Wi u maa gu yakasɔ gunɔsa su koo maa win goru di. ¹² Tɛ wunε win kurɔ a seewo a da yenuɔ. Adama à n wuu duɔ fia, bii wi, u ko n maa gbimɔwa. ¹³ Isireliba ba koo nùn sike kpa bu win gɔɔ wooru sina. Wi turowa ba

koo sike Yeroboamun bwese te sɔɔ. Domi wi turo wiya u Gusunɔ Isireliban Yinni wɛre. ¹⁴ Yen biru Yinni Gusunɔ u koo sina boko kpao swĩ Isireliɔ, kpa u Yeroboamun bwese te kpuro go. Ye wee, ya mam tunuma kɔ. ¹⁵ Mɛya Yinni Gusunɔ u koo maa Isireliba nɔni sɔ, kpa ba n sãa nge kaba te ta b̃arimɔ nim sɔɔ. U koo bu yara tem gem mɛn di, mɛ u ben baababa wɛ. Kpa u bu yarinasiã sere Efaratin daarun guru giɔ. Domi ba win m̃aru seeya ba b̃u wi ba m̃ Asitaaten bw̃arokunu kua. ¹⁶ U koo bu biru kisi Yeroboamun durum ye u kuan sɔ, ka ye u maa dera win t̃mba kuan sɔ.

¹⁷ Yen biru Yeroboamun kurɔ wi, u seewa u doona. Ye u tura yenuɔ Tirisaa, u win dii k̃nnɔ nɔɔ s̃ondi, yera win bii aluwaasi wi, u n gbimɔ. ¹⁸ Yera ba ñn sikua. Ma Isireliba kpuro ba win gɔɔ wooru sina nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua, saa win s̃mɔ Akiyan ñɔn di.

¹⁹ Taa bi Yeroboamu u kua win bandu sɔɔ, ka nge mɛ u t̃mbu kpara, ye kpuron gari yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ²⁰ W̃ɔ yenda yirua u kua bandu sɔɔ. Yen biru u kpuna u gu. Ma ba ñn sikua win baababan sikaɔ. Yera win bii Nadabu u g̃na k̃sire kua.

Roboamun

bandun faagin sukum

(I maa m̃erio Bandun Gari II, 12:1-16)

²¹ Salom̃ɔn bii Roboamu u bandu di Yudaa. Win m̃eron ỹsira Naama. U s̃awa Am̃nigii. Roboamu wi, u m̃wa w̃ɔ weeru ka tia u sere ban te di. Ma u kua w̃ɔ w̃kura ñɔbu ka yiru ban te sɔɔ Yerusalemuɔ. N deema wuu gera Yinni Gusunɔ u g̃sa Isireliban wusu kpuro sɔɔ, u win ỹsiru doke.

22 Roboamun waati ye sɔɔ, Yudaba ba kōsa kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ, ma ba win mɔru seeya ya kere ye u raa ka ben baababa kua. 23 Domi ben tii ba bũu turanu bana, ma ba maa bũu wi ba mɔ Asitaaten bwāarokunu kua ba yi gungunu wɔllɔ ka mi dāa koo bakanu wāa. 24 Ba maa kurɔbu ka durɔbu gɔsa sakararun sɔ ba ka bwese ni Yinni Gusunɔ u nɛɛ bu kpeerasian sāanu saarimɔ.

25 Roboamun bandun wɔɔ nɔɔbuse sɔɔra Sisaki Egibitin sina boko u na u Yerusalemu tabu wɔri.

26 Ma u Yinni Gusunɔn sāa yerun dukia gura sere ka be Yudaban sina kpaarugia kpuro. U maa tɛɛ ni sua, ni Salomɔɔ u kua ka wura. 27 Yera Roboamu u dera ba nin kpaanu kua ka sii gandu. Ma u dera sina bokon tiin kōsobu ba nu kōsu. 28 Sina boko ù n dɔɔ Yinni Gusunɔn sāa yerɔ, win kirukuba ba ra tɛɛ ni suewa ba n nùn gbiiye. Bà n gɔsirama kpa bu nu yi ben diaɔ.

29 Ye Roboamu u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. 30 Win waati ye sɔɔ, tabu ra n wāawa wi ka Yeroboamun baa sɔɔ. Yeniban biru Roboamu u kpuna u gu. 31 Ma ba nùn sika win baababan sikaɔ Dafidin wuuɔ. Win meron yĩsira Naama, Amɔnigii. Win biru, win bii Abiyamuwa u bandu kɔsire kua.

15

Abiyamu

*u kua Yudaban sina boko
(I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 13:1-3, 22-23)*

1 Yeroboamun bandun wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka itase sɔɔra Abiyamu u bandu di Yudaaɔ. 2 U kuawa wɔɔ ita bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. Win meron yĩsira

Maaka. U sãawa Abisalɔmun * bii. ³ Durum ye Abiyamun tundo u kua, yera win tii u maa kua. U n win tii Yinni Gusunɔ wɛ mam mam nge mɛ win sikado Dafidi u kua. ⁴ Adama Dafidin bweseru ta n ka sɔsire bandu sɔɔ nge fitila, yen sɔna Yinni Gusunɔ u nùn Abiyamu kã u kua win kəsire bandu sɔɔ, Yerusalemuɔ. ⁵ Domi Dafidi wi, u sĩa dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. U ye kpuro mɛm nɔɔwa ye u nùn sɔɔwa u ko, ma n kun mɔ ye u Uri Hɛti go ma u win kurɔ sua baasi.

⁶ Abiyamun tundo Roboamun waati sɔɔ, tabu kun kpa wi ka Yeroboamun baa sɔɔ.

⁷ Ye Abiyamu u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. Mɛya maa win waati ye sɔɔ, tabu wãa wi ka Yeroboamun baa sɔɔ. ⁸ Yen biru Abiyamu u kpuna u gu, ma ba nùn sikua win baababan sikaɔ, Dafidin wuuɔ. Ma win bii Asa u bandu kəsire kua.

*Asa u kua Yudaban sina boko
(I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 14:1-2, 15:16-19,
16:1-6, 11-14)*

⁹ Yeroboamu Isireliban sunɔn bandun wɔɔ yendusewa Asa u bandu di Yudaɔ. ¹⁰ U kuawa wɔɔ weeru ka tia Yerusalemuɔ. Win nikurɔn yĩsira Maaka. U sãawa Abusalɔmun bii. ¹¹ Asa wi, u sĩawa dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ nge win sikado Dafidi. ¹² U kurɔ tanɔbu gira win tem di. Ma u bũu ni win baababa ba raa seka kəsuka. ¹³ U maa win nikurɔ yara sina asakpɔ te u diin di, yèn sɔ kurɔ wi, u Asitaaten bwãaroku kua. Ma Asa u bwãaroku ge kəsuka u gu dɔɔ mɛni muku muku. U

* **15:2** Abisalɔmu - Baa mɛ yen yora ya wunanɛ fiiko, ka mɛ, gaba tamaa Abusalɔmuwa ba ka yã.

gen torom gura u wisi Sedoronin wəwaa. ¹⁴ Adama u n̄ gungunu mi ba ra yākuru ko mi kəsuke, baa me u Yinni Gusunə kīa ka win gōru kpuro. ¹⁵ U maa dera ba ka kēnu na Yinni Gusunən s̄aa yerə, n̄n wooda win baaba ka win tii ba yi. Kēε niya sii geesu ka wura ka sere maa yānu ganu.

¹⁶ Asan waati ye s̄ə, tabu ra n wāawa wi ka Isireliban sunə Basan baa s̄ə. ¹⁷ S̄ə teeru Basa u Yudaba wəri. Ma u Rama mwa u yen gbāraru s̄ənwa. Kpa Yudaba bu ku raa maa ka du mi, bu yari. ¹⁸ Yera Asa u sii geesu ka wura ye ya tie kpuro gura, saa s̄aa yerun arumani beru yerun di, ka sere sina kpaarun arumani beru yerun di u ka ḡəra Damasiə Sirin sina boko Beni Hadadi Tabirimən biin mi, wi u s̄aa Hesionin debubu. Ma Asa u ḡəro be s̄əwa u n̄ε, i n̄ε, ¹⁹ u de su arukawani b̄əke n̄ ka wi nge me ya raa wāa n̄n baaba ka win baaban suunu s̄ə. Wee na n̄n sii geesu ka wura k̄εma. Yen s̄, u de u arukawani ye kusia, ye u ka Basa Isireliban sunə b̄əku, kpa u n̄n deri.

²⁰ Beni Hadadi u Asan gari nua, ma u win tabu sinambu ḡəra Isirelin wuu marosə, ba da ba Iyoni wəri ka Danu ka Abeli B̄eti Maaka ka Kinerətu ka sere maa N̄εfitalin tem kpuro. ²¹ Saa ye Basa Isireliban sina boko u ye nua, yera u Raman gbāra ten s̄əmburu deri ma u da u wāa Tirisaə. ²² Ma sina boko Asa u Yudaba kpuro m̄enna, baa t̄n turo ba n̄ deri. Ba da ba kpenu ka d̄aa gura ye Basa u raa ka gbāra te s̄əmmə. Ma u dera ba ka ye Geban gbāraru s̄ənwa Benyam̄en tem s̄ə, ka sere maa Misipagiru.

²³ Ye Asa u kuan sukum ka sere maa wuu si u bana kpuro ka w̄əruḡə te u s̄əsi ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru s̄ə. Win

tākəru sɔɔ u naasu bara, ²⁴ ma u kpuna u gu. Ba nùn sikua win baababan sikaɔ win sikado Dafidin wuuɔ. Ma win bii Yosafati u gɔna sina.

Nadabu u kua Isireliban sina boko

²⁵ Nadabu Yeroboamun bii u bandu di Isireliɔ, Asa Yudan sina bokon bandun wɔɔ yiruse sɔɔ. Nadabu wi, u kuawa wɔɔ yiru bandu sɔɔ. ²⁶ U ñ sīa dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Kɔsa u kua nge mɛ win tundo u raa kua ye ya Isireliba doke toraru sɔɔ. ²⁷ Ma Basa Akiyan bii Isakarin bweseru sɔɔ, u nùn seesi u sɛre u go, Gibetoniɔ, Filisitiban temɔ, saa ye Nadabu ka Isireliba kpuro ba wuu ge tarusi. ²⁸ Asa Yudaban sina bokon bandun wɔɔ itase sɔɔra Basa u Nadabu wi go. Ma u bandu di win ayerɔ. ²⁹ Sanam mɛ u bandu di u kpa, yera u Yeroboamun yenugibu kpuro go. Baa ben tɔn turo u ñ deri nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua Siloɔ saa win sɔmɔ Akiyan nɔɔn di. ³⁰ Yeni ya koorawa Yeroboamun durum sɔ ka yèn sɔ u Isireliba doke toraru sɔɔ. Ma ba Gusunɔ ben Yinnin mɔru seeya.

³¹ Ye Nadabu u kuan sukum mu yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

³² Basa ka Asan baa sɔɔ, tabu wāawa sere be kpuro ba ka gu.

Basa u kua Isireliban sina boko

³³ Asa Yudaban sina bokon bandun wɔɔ itasewa Basa Akiyan bii u bandu di Tirisaɔ Isireliba kpuron suunu sɔɔ. U kuawa wɔɔ yenda nne ban te sɔɔ. ³⁴ Adama u ñ sīa dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Kɔsa u kua. Yeroboamun yira u swīi, ye ya Isireliba doke toraru sɔɔ.

16

¹ Saa ye sɔ̄ra Yinni Gusunɔ̄ u win sɔ̄mɔ̄ Yehu Hananin bii gɔ̄ra Basan mi, u nùn sɔ̄ u nɛɛ, ² wiya u nùn gɔ̄sa sanam mɛ u ñ sãa gãanu ma u nùn kua win tɔ̄mbu Isireliban kparo. Adama u Yeroboamun yira swĩ. Ma u wi Gusunɔ̄n tɔ̄mbu doke toraru sɔ̄ ba win mɔ̄ru seeya. ³ Yen sɔ̄, Gusunɔ̄ u koo win yɛnu kpeerasia kpa gu ko nge Yeroboamu Nɛbatin biiguu. ⁴ Win yɛnugii wi u koo gbi wuuɔ̄, bɔ̄na nu koo yɛron goru tem. Wi u maa gu yakasɔ̄, gunɔ̄sa su koo yɛron goru di.

⁵ Ye Basa u kuan sukum ka wɔ̄rugɔ̄ te u sɔ̄si, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔ̄. ⁶ Yen biru Basa u kpuna u gu. Ba nùn sika win baababan sikaɔ̄ Tirisaā. Ma win bii Ela u gɔ̄na kɔ̄sire kua.

⁷ N deema Basa u sere gbi, Yinni Gusunɔ̄ u nùn sɔ̄wa saa win sɔ̄mɔ̄ Yehu Hananin biin nɔ̄n di u nɛɛ, win yɛnu ga koo kowa nge Yeroboamuguu, kɔ̄sa ye u kuan sɔ̄, ye ya wi, Yinni Gusunɔ̄n mɔ̄ru seeya, ka sere yɛn sɔ̄ u Yeroboamun yɛnugibu kpuro go.

Ela u kua Isireliban sina boko

⁸ Asa Yudaban sina bokon bandun wɔ̄ɔ̄ yɛnda nɔ̄ɔ̄bu ka tiase sɔ̄ra Ela Basan bii u bandu di Tirisaā. U kuawa wɔ̄ɔ̄ yiru ban te sɔ̄. ⁹ Win tabu sunɔ̄ turo wi ba mɔ̄ Simiri wi u ra tabu kɛkɛ yi dumi gawen bɔ̄nu kpare u nùn seesi saa ye wi, Ela u wãa Tirisaā u tam nɔ̄rumɔ̄ mu nùn goomɔ̄ Tirisan sunɔ̄n sɔ̄m kowobun wirugiin mi, wi ba mɔ̄ Aritisa. ¹⁰ Miya Simiri u dua u nùn sɛre u go. Saa ye sɔ̄, Asa Yudaban sina bokon bandun wɔ̄ɔ̄ yɛnda nɔ̄ɔ̄bu ka yiruse sɔ̄ra mi. Ma Simiri wi, u bandu di wi,

Elan ayerə. ¹¹ Sanam mε u ban te di u kpa, yera u Basan tambu kpuro go, ka win dusibə ka win kpaasibə. Baa ben tən turo u ñ deri. ¹² Simiri u Basan yenugibu kpuro gowa nge mε Yinni Gusunə u gerua saa win səmə Yehun nən di, ¹³ ye u nεε, u koo de bu Basan yenu kpeerasia, wi ka win bii Elan toranun sō te ba dera Isireliba ba kua. Domi ba dera ba būnu sāwa ma ya wi Gusunə Isireliban Yinnin mərə seeya.

¹⁴ Ye Ela u kuan sukum ba yen gari yorua Isireliban sinambun faagin tireru səə.

Simiri u kua Isireliban sina boko

¹⁵ Asa, Yudaban sina bokon bandun wəə tɛna ita sarise səərə Simiri u bandu di Tirisaa. Ma u kua səə nəəba yiru ban te səə. N deema saa ye səə, Isireliba ba ben sansani gire Filisitiban wuu ge ba sokumə Gibetonin deedeerə. ¹⁶ Tən be ba wāa sansani mi, ba nua ma Simiri u sina boko seesi, sere u mam nən go. Yen dəma tera, Isireli be ba wāa sansani mi, ba tabu sunə Omiri kua sunə Isireliba kpuro səə. ¹⁷ Ma Omiri ka tən be, ba seewa Gibetonin min di ba da ba Tirisaa tarusi. ¹⁸ Ye Simiri u wa ba wuu ge tarusi mε, yera u da u kukua sina kpaarə sere sina bokon dirə. Ma win tii u dii te dəə səre. ¹⁹ Nge mɛya u ka gu win tora te u kuan sə. Domi kəsə u kua Yinni Gusunən wuswaaə. Yeroboamun yira u swī ye ya Isireliba doke toraru səə.

²⁰ Ye Simiri u kuan sukum ka nge mε u Isireliban sinambu seesi u go, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru səə.

²¹ Saa ye səərə Isireliba ba bənu kua wuunu yiru. Wuu teeru ta ka Tibini Ginatin bii yəra, ma ta nən kua sunə. Teera maa ka Omiri yəra. ²² Be ba ka

Omiri yōra bera ba dabiru bo. Tibini u gu. Ma Omiri u kua be kpuron sunə.

Omiri u kua Isireliban sina boko

²³ Asa Yudaban sina bokon bandun wōō tēna ka tiase sōōra Omiri u bandu di Isireliə. U raa bandu di Tirisə wōō nōōba tia u sere kua Isireliba kpuron sunə. Ma u kua wōō wəkura yiru ban te sōō. ²⁴ Yera u da Semεεn mi u Samarin guuru dwa ka sii geesun gobi nərəbun suba nōōba tia (6.000). Ma u wuu bana guu ten wəllə u gu yīsiru kã Samari, Semεε win yīsirun sō. ²⁵ Omiri wi, kōsa u kua Yinni Gusunən wuswaəə ya kere sinam be ba nùn gbiyegia. ²⁶ Yeroboamu Nəbatin biin yira u swīi mam mam ye ya Isireliba doke toraru sōō. Ya dera ba bñnu sāwa. Ma Gusunə Isireliban Yinni u ka bu məru kua.

²⁷ Ye Omiri u kuan sukum ka wərugəə te u sōōsi, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sōō. ²⁸ Omiri wi, u kpuna u gu, ma ba nùn sikua win baababan sikaə Samariə. Yen biru, win bii Akabu u gəna kəsire kua.

Akabu u kua Isireliban sina boko

²⁹ Asa Yudaban sina bokon bandun wōō tēna ka nōōba itase sōōra Akabu Omirin bii u maa bandu di Isireliban mi Samariə. U kuawa wōō yenda yiru ban te sōō. ³⁰ Yinni Gusunən nəni sōō, u kōsa kua n kere sinam be ba nùn gbiye. ³¹ U n daa mam yē Yeroboamu Nəbatin bii u durum kua, wigian kpāarun saabu. Domi u Yesabeli Etibaalin bii sua kurə. Etibaali wiya u sāa Sidonigibun sunə. Yen biru u maa da u bñu wi ba mə Baali sāmə. ³² Ma u bñu wi diru bania Samariə. Ma u yāku yeru kua dii te sōō. ³³ Ma u bñu wi ba mə Asitaaten bwāroku

kua ge ba ko n da maa sã. Yeya n dera Yinni Gusunɔ u ka nùn mɔru kua n kere sinam be ba nùn gbiye.

³⁴ Akabun waati ye sɔɔ, Hili Beteligii u seewa u Yeriko bana. Saa ye u wuu gen kɛɛkɛɛku swĩimɔ ma win bii gbiikoo Abiramu u gu. Saa ye u maa gen gbārarun gambo dokemɔ ma win bii dāako Segubu u maa gu. N deema Yinni Gusunɔ u raa gerua Yosue Nunin biin nɔɔn di u nɛɛ, wi u maa wuu ge bana, mɛsuma yɛron bibu ba koo gbi.

Eli u nɛɛ, gbebura koo na

17

¹ Gusunɔn sɔmɔ Eli wi u wãa Tisibiɔ Galadin temɔ u sina boko Akabu sɔɔwa u nɛɛ, ka Gusunɔ Isireliban Yinni wi na sãamɔ minin wāaru, gura ka kakoru, yen gaa kun maa nɛmɔ wɔɔ sinin baa sɔɔ sere dɔma te na wure na nɛɛ, ya koo nɛ.

Eli u wãa

daa te ba mɔ Keritiɔ

² Yera Yinni Gusunɔ u Eli sɔɔwa u nɛɛ, ³ a seewo minin di kpa a da sɔɔ yari yeru gia a n wãa Keritin daarɔ Yuudenin guruɔ. ⁴ Daa ten nima kaa n da n nɔrumɔ kpa n gunɔmɔri gɔrima yi ka nun dīanu naawa.

⁵ Ma Eli u doona min di u kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. U da u wãa daa ten mi. ⁶ Yera gunɔmɔri yi, yi ra ka nùn pɛɛ ka yaa naawɛ bururu ka yoka. Daa ten nima u ra n maa nɔrumɔ.

Eli ka kurɔ gɔmini goo

Sarepataɔ

⁷ Sanam dɔɔ sanam wee, daa ten nim mu kpa. Domi gura kun maa nɛɛre tem mɛ sɔɔ. ⁸ Yera Yinni

Gusunə u kɔam Eli sɔɔwa u nɛɛ, ⁹ a seewo a da Sarepataɔ, Sidonin temə, kpa a n wāa mi. Domi na ɔmɪni ɔoo sɔɔwa u nun diisia.

¹⁰ Ma u seewa u da Sarepata mi. Ye u wuu ge duɔ, yera u deema ɔmɪni ɔoo wee, u dāa kasu. Ma u nùn soka u nɛɛ, a suuru koowo a doo, a man nim kasuama fiiko n nɔ.

¹¹ Ye u nim mɛ kaso dɔɔ, Eli u kɔam nùn soka u nɛɛ, a man pɛɛ kpiribu kasuama mi, n nɔɔ kpɛɛ.

¹² Ma kurɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, ka Gusunə wunɛn Yinnin wāaru, na n̄ dīa yebunu ganu mɔ yɛnuɔ, ma n kun mɔ som nɔm kure teeru te na mɔ kaarɔ ka sere maa gum fiiko bwāarɔ. Yen dāa na kasu mini, n̄ n sīa yɛnuɔ, n ka doo ko su di ka nɛn bii. Yen biru kpa sa n ɔɔ mara.

¹³ Eli u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku bɛrum ko, a doo a ko nge mɛ a gerua. Adama a gina man kira piibu kuama ka som mɛ. Yen biru kpa a wunɛ ka wunɛn biigiru ko. ¹⁴ Domi Gusunə Isireliban Yinni u gerua u nɛɛ, som mɛ mu wāa kaa te sɔɔ, ka gum mɛ mu wāa bwāa te sɔɔ, mu n̄ kpeemɔ pai, sere n ka ko tɔɔ te u koo de gura yu nɛ.

¹⁵ Ma u da u kua nge mɛ Eli u gerua. Wi ka win yɛnugibu ka Elin tii ba maa wa ba di sɔɔ dabi dabinu. ¹⁶ Som mɛ, ka gum mɛ, mu n̄ kpa nge mɛ Yinni Gusunə u raɔ gerua win sɔmɔ Elin nɔɔn di.

Eli u kurɔ ɔmɪni win bii

wesia wasiru

¹⁷ Yeniban biru, kurɔ win bii u bara gem gem ma u gu. ¹⁸ Yera u Eli sɔɔwa u nɛɛ, Gusunə n̄ tɔnu wunɛ, a nawa a ka Gusunə nɛn toranu yaayasia? Domi wee nɛn bii u gu.

19 Eli u kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a man bii wi wɛɛma.

Ma u nùn mwa kurɔ win nɔman di u ka da dii ten gidambisan wɔllɔ mi u ra n wãa. Ma u nùn kpĩ win kpin yerɔ. 20 Ma u Yinni Gusunɔ kana u nɛɛ, Yinni kaa dewa kɔsa yu kurɔ wi deema win mi na sɔbia? Kpa a de win bii u gbi?

21 Yera u bii wi kibarisi nɔn ita u Gusunɔ kana u nɛɛ, Gusunɔ nɛn Yinni, a de bii wi, u se.

22 Ma Yinni Gusunɔ u Elin kana te mwa, bii win wɛsiara wurama u kua waso. 23 Yera Eli u nùn suama u ka sarama wasiru u nùn win mero wɛ. U nɛɛ, wunɛn bii wee.

24 Ma kurɔ wi, u Eli sɔɔwa u nɛɛ, tɛ, na gia ma Gusunɔn tɔnuwa a sãa. Gari yi a maa gerumɔ yi sãawa gem, yi weewa Gusunɔn min di.

Eli u nɛɛ,

gura koo maa wurama

18

1 Yeniban biru, gbebu ten wɔɔ itase sɔɔ, Yinni Gusunɔ u Eli sɔɔwa u nɛɛ, a doo, Akabu u nun wa domi kon de gura yu nɛ.

2 Saa ye, gɔɔra dam mɔ Samariɔ. Ma Eli u seewa u dɔɔ Akabun mi.

3 N deema saa ye sɔɔra Akabu u Abudiasi sokusia, wi u sãa win sina kpaarun sɔm kowobun wirugii.

4 Saa yè sɔɔ Yesabeli u Yinni Gusunɔn sɔmɔbu goomɔ, yera Abudiasi wi, u ben wunɔbu (100) sua u bɔnu kua weeraakuukuubu u berua kpee wɔru sɔɔ. Miya u ra n ka bu dīanu ka nim daawammɛ. 5 Ye u tunuma Akabun mi, Akabu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a de su da su mɛeri nge sa ko yaka bekusu wa mi bwii ka daru koki yi wãa kpa bɛsɛn yooyoosu ka dumi

ka ketekunu nu wa nu di. Kpa besen sabenun gɔɔ u ka saka nera.

⁶ Ma Akabu ka Abudiasi, ba yam mi bɔnu kua, ba yaka bekusu kaso wɔri. Ben baawure u win swaa mwa. ⁷ Ye Abudiasi u swaa mɔ u dɔɔ, yera u ka Eli yinna. Ma u nùn tuba. Yera u yiira u wuswaa tem girari u nɛɛ, wuna mini, nɛn yinni Eli?

⁸ Yera Eli u nùn wisa u nɛɛ, nɛna mi. A doo a wunen yinni Akabu sɔ ma a man wa.

⁹ Ma Abudiasi u nɛɛ, toraru mba na tora yinni, a ka kɔ a man Akabu nɔmu sɔndia u man go. ¹⁰ Ka Gusunɔ wunen Yinnin wɔaru, bweseru garu sari tɛn mi nɛn yinni kun gɔre bu nun kasuma. Bwese te, tɔ n nɛɛ, ta n nun wa mi, u ra bu bɔrusiewa kpa u n ka yɛ ma geema a n wɔa mi. ¹¹ Miya a nɛɛ, n seewo n da tɛ n nɛɛ, na nun wa? ¹² Nà n doona kpa Gusunɔn Hunde u nun sua u ka da mi na n yɛ. Saa ye sɔɔ, nà n Akabu sɔɔwa na nun wa kpa u na u nun bia, a n yɛ ma u koo man gowa. N deema na Gusunɔ nasiewa saa nɛn piiburun di. ¹³ Yinni, ba n nun sɔɔwa ye na kua ye Yesabeli u Yinni Gusunɔn sɔmɔbu goomɔ? Sɔmɔbu wunɔbuwa (100) na berua. Na bu bɔnu kua weeraakuukuubu. Na dera ba dua kpee wɔrusu sɔɔ. Miya na ra ka bu dɔanu ka nim daawe. ¹⁴ Yera a nɛɛ, n doo tɛ n nɛn yinni sɔ n nɛɛ, wunɛ Eli a wɔa mini. U n koo man go?

¹⁵ Adama Eli u nùn wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔ dam kpurogii wi na sɔamɔn wɔaru kon da n yɔra Akabun wuswaaɔ gisɔ.

Eli ka Akabu ba waana

¹⁶ Yera Abudiasi u da u ka Akabu yinna ma u nùn sɔɔwa kpuro ye u wa. Ma Akabu u Eli sennɔ

da. ¹⁷ Saa ye u Eli wɛndɛ kua, yera u nùn sɔ̄wa u nɛɛ, wuna mi, wunɛ wi a nɔ̄ni swāa teni doke bɛsɛ Isireliban temɔ?

¹⁸ Eli u nùn wisa u nɛɛ, n n̄ nɛ na nɔ̄ni swāaru doke tem mɛ sɔ̄. Wuna. Domi wunɛ ka wunɛn tundon yɛnugibu, bɛɛya i Yinni Gusunɔ̄n woodaba deri, ma i da i bũu wi ba sokumɔ Baali sāamɔ.

¹⁹ Yen s̄ t̄, a de Isireliba bu mɛnnama guu te ba m̄ Kaameliɔ̄ ka sere bũu wi ba sokumɔ Baalin yāku kowobu tɔ̄nu nɛɛru ka weeraakuru (450) ka maa bũu wi ba sokumɔ Asitaaten yāku kowobu tɔ̄nu nɛɛru (400) be ba ra mɛnnɛ bu di sannu ka Yesabeli.

Eli ka bũu yāku kowobu

²⁰ Yera Akabu u gɔra ba Isireliba mɛnna ka bũu yāku kowo be, guu te ba m̄ Kaameliɔ̄. ²¹ Ma Eli u bu susi u nɛɛ, domma i ko i bɛɛn ḡrusu yiru deri. N n̄ Yinni Gusunɔ̄n na u s̄a kpuron Yinni, i nùn s̄awɔ̄. N n̄ maa Baalin na, i nùn s̄awɔ̄.

Adama tɔ̄n be, ba n̄ nùn ḡānu ganu wisa. ²² Ma u maa bu sɔ̄wa u nɛɛ, wee t̄, nɛ turowa na tie Yinni Gusunɔ̄n sɔ̄mɔbu sɔ̄. Adama be, be ba s̄a Baalin yāku kowobu, ba s̄awa tɔ̄nu nɛɛru ka weeraakuru (450). ²³ Yen s̄ t̄, bu sun naa kinɛnu yiru w̄ɛma. Kpa Baalin yāku kowo be, bu teeru sua bu ten yaa muriri bu s̄andi d̄ā gbebi w̄llɔ̄ bu ku d̄ɔ̄ doke. Kpa nɛ n̄ maa teeru sua n̄ ko mɛ. ²⁴ Yen biru kpa bu ben bũnu soku, kpa n̄ maa Yinni Gusunɔ̄ soku kpa su wa w̄n Yinni u koo wisi u d̄ɔ̄ doke d̄ā ye sɔ̄.

Ma tɔ̄n be kpuro, ba nɛɛ, too, ya w̄.

²⁵ Ma Eli u yāku kowo be sɔ̄wa u nɛɛ, i gbio i bɛɛn naa kinɛru sua i go, domi bɛɛya i dabiru bo, kpa i bɛɛn bũu soku. Adama i ku ra d̄ɔ̄ doke d̄ā ye sɔ̄ ka bɛɛn tii.

²⁶ Ma ba naa kinε te ba bu wē mi go. Yera ba būu wi soka saa bururun di sere sōo u ka na wiru wōllo. Ba m̀, Baali, a sun wurario! Ma ba yaamə ba ka ben yāku yerun tura te sikerenamə. Adama ba n̄ nəə gagu nua. Ba n̄ maa wisibu gabu wa. ²⁷ Sōo wii wəə te, yera den Eli u bu yaakoru m̀, u m̀, i gbāro ka dam, domi u sāawa bεen būu. Sərəkudo u gāanu bwisikuməwa, n̄ kun mε, u gāanu m̀wa ni nu n̄n n̄ni n̄ kun mε u gam dawa, n̄ kun mε, u do! Yen s̄, i gbāro kpa u dom yanda.

²⁸ Ma ba gbāsuka t̄a t̄a ba seewa ba tii takobi ka yaasi s̄kirimə nge mε ben komaru. Ma yem mu kokumə saa ben wasin di. ²⁹ Ye sōo u kella, yera ba maa sāaru wəri ka dam, sere yokan yākurun saa ya ka tura. Adama ba n̄ būu goon nəə nua, ba n̄ maa wisibu gabu nua, n̄ kun mε gāa ni nu koo t̄ambun laakari seeya.

³⁰ Ye Eli u t̄n be kpuro s̄əwa u nεε, i susima n̄n gee, ma be kpuro ba susi win mi. Yera u Yinni Gusunən yāku yerun tura te ba raa sankam̄ s̄nwa.

³¹ Ma u kpenu wəkura yiru sua nge mε Yakəbun bibun geera nε. Yakəbu wiya Yinni Gusunə u maa yīsiru k̄a Isireli. ³² Kpee niya Eli u ka yāku yee te kua ma u wəru gba u ka tu sikerena. Wəru ge, ga koo nim kotosu yirun saka mwa. ³³ Ma u d̄a gbebi yorua tura ten wōllo u naa kinε te go, u ten yaa murura u s̄ndi d̄a yen wōllo. ³⁴ Yen biru u nεε, bu kotosu n̄n nim yibio bu wisi yāku yaa ye ka d̄a yen wōllo.

Ma ba kua mε. Ma u maa nεε, bu wureo bu nim mε wisi.

Ma ba kua mε. U maa nεε, bu wureo bu wisi n̄n itase.

Ma ba kua mε. ³⁵ Ma nim mε, ku kokumə tura ten min di, sere mu wəru ge ga ka tu sikerene mi yiba.

³⁶ Ye yokan yākurun saa ya tura, yera Gusunən sɔmə Eli u susi yāku tura ten mi, u nεε, Gusunə, Aburhamu ka Isaki ka Yakəbun Yinni, a de bu gia gisə ma wuna a sāa Gusunə Isireliə, ma na maa sāa wunen bɔɔ. Kpa ba n yē ma gāa ni na kua, wunen min diyā nu koorā. ³⁷ A man wisio Yinni Gusunə, a man wisio, kpa tən be, bu gia ma wuna a sāa kpuron Yinni, wuna kaa de bu ben gōru gəsie wunen mi.

³⁸ Yera Yinni Gusunə u dera dɔɔ u sarama u yāku yee te wəri. Yaa ye, ka dāa ye, ka kpee ni, ye kpurowa ya dɔɔ mwaara sere ka temə. Ma wəru gen nim mε, mu gbera. ³⁹ Saa ye tən be, ba wa mε, yera ba yiira ba wuswaa tem girari ba nεε, Yinni Gusunəwa u sāa kpuron Yinni. ⁴⁰ Ma Eli u nεε, n̄ n mən na, bu būu wi ba m̄ Baalin yāku kowo be mwεεrima, bu ku raa de ben goo u kisira.

Yera ba bu mwεεra. Eli u dera ba ka bu da Kisionin daarə. Miya u bu sakira.

Gura ya wurama

⁴¹ Yen biru Eli u Akabu sɔɔwa u nεε, a doo a di kpa a nɔ. Domi gbāra bi a nɔmə mini, gura ya wee mi.

⁴² Ma Akabu u doona u ka di kpa u nɔ. Adama Eli u da guu ten wii kpiirə. Miya u yiira u win wiru bəri win dūan baa sɔɔ. ⁴³ Ma u win bɔɔ aluwaasi sɔɔwa u nεε, a yɔɔma kpa a mεeri nim wɔkun bera gia.

Yera aluwaasi wi, u yɔɔwa u mεera u nεε, na n̄ gāanu ganu wa.

Ma Eli u n̄n daasia mε sere nən nɔɔba yiru. ⁴⁴ Ye u mεera nən nɔɔba yiruse, yera u nεε, guru wii wuro piibu gagu wee ga seema nim wɔkun di, ga ka tənun nəm tararu nε.

Yera Eli u nùn sǝwa u nεε, ñ n mɛn na, a saro a da a Akabu sǝ u win tabu kεkε ye dumi gawe sǝru ko u da yenuǝ fuuku kpa gura yu ku raa nùn yǝrasia.

⁴⁵ Ye n sosi fiiko wǝlla tǝra guru wirun saabu. Ma woo ga seewa, gura ya tunuma ka dam. Yera Akabu u win tabu kεkε ye wǝri u da Yisirεeliǝ. ⁴⁶ N deema Yinni Gusunǝn dam mu wǝa ka Eli. Yera u kpaka sǝka pǝraǝ, ma u duka wuka u Akabu gbiiri, u gbia u tura Yisirεeli mi.

Eli u mwia kpana

19

¹ Ye Akabu u tura yenuǝ u win kurǝ Yesabeli sǝwa ye Eli u kua kpuro ka nge mε u bǝu wi ba mǝ Baalin yǝku kowo be kpuro go ka takobi. ² Ma Yesabeli u Eli sǝmǝ gǝria u nεε, ma na kun nun go sia amadaare nge mε a tǝn ben baawure go, bǝnu nu man kua nge mε nu kǝ. ³ Ye Eli u nua mε, yera u duka sua u ka win hunde bere. Ma u tura Beri Sebǝ Yudan temǝ. Miya u win bǝǝ aluwaasi deri. ⁴ Ma win tii u sanum so tǝǝ giriru, u da u wǝa gbaburǝ u sǝ dǝru garun nuurǝ, ma u Yinni Gusunǝ sǝwa u nεε, ya den tura mε, a nɛn hunde suo. Domi na ñ nɛn baababa gea kere.

⁵ Ma u kpuna u dweeya dǝa ten nuurǝ. Yera Gusunǝn gǝrado goo u na u nùn baba u nεε, a seewo a di.

⁶ Ma Eli u seewa u deema kiraru wee win wirun bǝkuǝ kpee sundu garun wǝllǝ, ka nim bwǝaru. Yera u di u nǝra. Ma u wure u kpuna. ⁷ Yinni Gusunǝn gǝrado wi, u kpam wurama u nùn baba u nεε, a seewo a di, domi gbabu te ta nun tie, ta dǝu.

⁸ Ma u seewa u di u n̄ra. U dam wa u ka sanum w̄ri. U s̄a s̄ō s̄ō weeru ka w̄kuru weeru. Ma u tura Yinni Gusun̄n guur̄, te ba m̄ Horebu.

Yinni Gusun̄ u Eli dam k̄a

⁹ Guu ten kpee w̄ru s̄ra Eli u da u kpuna w̄kuru, yera Yinni Gusun̄ u n̄n bikia u n̄e, mba a m̄ mini.

¹⁰ Ma u n̄n wisa u n̄e, wun̄e w̄llu ka tem Yinniwa na sannamm̄, domi Isireliba ba wun̄en woodaba deri ma ba wun̄en ȳku yenu k̄suka. M̄ya ba wun̄en s̄m̄bu go go ka takobi. N̄e turowa na tie. Yera ba maa man kasu bu hunde wuna.

¹¹ Yinni Gusun̄ u n̄n s̄ōwa u n̄e, a yarima kpa a ȳra guu ten w̄ll̄ kpa n na n sara wun̄en wuswaa. Ma u yarima.

Yera woo b̄k̄ ga na ga guu te b̄suka. Adama Yinni Gusun̄ u n̄ w̄a woo ge s̄ō. Ma tem mu ȳira. Adama Yinni Gusun̄ u n̄ w̄a ȳiri bi s̄ō. ¹² Ma d̄ō u maa na. M̄ya Yinni Gusun̄ kun w̄a d̄ō wi s̄ō. Yen biru damu piibu gaga maa na ge ga n̄abu do.

¹³ Ye Eli u damu ge nua, yera u win kumbooro wiru wukiri, u yarima kpee w̄ru gen min di, u ȳra gen n̄ōw̄. Ma u maa n̄ō gagu nua ga n̄n bikia ga n̄e, mba a m̄ mini, Eli.

¹⁴ Eli u wisa u n̄e, wun̄e w̄llu ka tem Yinniwa na sannamm̄ domi Isireliba ba wun̄en woodaba deri, ma ba wun̄en ȳku yenu k̄suka. M̄ya ba maa wun̄en s̄m̄bu go ka takobi. N̄e turowa na tie. Yera ba maa man kasu bu hunde wuna.

¹⁵ Ma Yinni Gusun̄ u n̄n wisa u n̄e, a ḡsiro a gbaburun swaa mwa kpa a da Damasiō. À n tura mi, a Hasaeli bandun gum t̄reo u ko Sirin sun̄.

¹⁶ Kpa a maa Yehu Nimusin bii bandun gum t̄re

u ko Isireliban sunə. Kpa a Abeli Məholagii wi ba m̀ Safatin bii Elisee gum t̄are u ko Gusunən s̄əm̄ə wunən k̄əsire. ¹⁷ Kon de Hasaeli u t̄ən be go ka takobi. Ben wi u kisira win n̄əman di, Yehuwa u koo ȳēro go. Wi u maa kisira Yehun n̄əman di, kpa Gusunən s̄əm̄ə Elisee u n̄̀n go. ¹⁸ Adama kon t̄ambu n̄ər̄əbun suba n̄əba yiru (7.000) deri Isireliba s̄ə, be ba kun yiirare b̄ūu wi ba m̀ Baalin nuur̄ə bu n̄̀n s̄ā.

Yinni Gusunə u Elisee soka

¹⁹ Yen biru Eli u seewa u doona min di. Ma u da u Elisee Safatin bii deema u k̄ər̄ə m̀ win gber̄ə. N deema naa wuku yenda n̄n̄ewa u m̄ə. Win tii u ka yen yiru s̄əmburu m̀. Ma Eli u n̄̀n susi mi u s̄əmburu m̀, u win kumbooro pota u n̄̀n kare u ka n̄̀n s̄əsi ma wiya u koo ko win k̄əsire. ²⁰ Yera Elisee u win n̄ē yi deri u Eli duka sw̄i biruə u n̄̀n s̄əwa u n̄ē, a de n̄ da n̄ n̄en tundo ka n̄en m̄ero n̄ə kana kpa n̄ wurama n̄ nun sw̄i.

Eli u n̄̀n wisa u n̄ē, a doo, adama a n̄ yaaye ye na nun kua.

²¹ Ye Elisee u ḡəsirama Elin min di, yera u na u win n̄ē yin yiru sua u go u ka ȳākuru kua. Ma u yin sugun d̄āa sua u ka yen yaa yikua, u t̄ambu w̄ē ba tema. Yen biru u seewa u da u Eli sw̄i u kua win b̄ə.

Akabu u ka Sirigibu tabu kua

20

¹ Beni Hadadi Sirin sina boko u win tabu kowobu kpuro m̄enna, ka dumi ka tabu k̄ēk̄ē be dumi gawe. Ma sinambu t̄ena ka yiru ba n̄̀n somiru na. Ma u da u Samari w̄əri ba ye tarusi. ² Yera u Akabu

Isireliban sina boko sɔmɔbu gɔria u nɛɛ, ³ bu nùn sɔ ma win wura ka win sii gee si u mɔ kpuro ya kua wi Beni Hadadigia. Meya maa win kurɔbu ka win bii be ba buram bo, ba kua wi Beni Hadadigibu. ⁴ Ma Isireliban sina boko u nɛɛ, i doo i bɛɛn yinni sɔ ma na wura na n sãa wigii ka nen ye na mɔ kpuro nge mɛ win tii u gerua. ⁵ Yeniban biruwa sɔmɔ be, ba wurama Akabun mi, ba nɛɛ, wee Beni Hadadi u raa nun gɔriama a nùn sii geesu ka wura ka wunen kurɔbu ka bibu wɛɛma. ⁶ Yen sɔ, sia amadaare u koo win sɔm kowobu gɔrima bu wunen diru bũuri ka wunen bwãabuginu, kpa bu mɛeri ye ya sãa gãa bakanu wunen nɔni sɔɔ bu sua.

⁷ Ye Akabu Isireliban sina boko u ye kpuro nua, yera u Isireliban guro gurobu menna u nɛɛ, i n̄ wa ma durɔ wi, u bɛɛn kɔsa kasuwa. Domi u raa gɔrima n nùn nen kurɔbu ka bibu ka sii geesu ka wura wɛɛma. Ma na n̄ yen gaa yinɛ.

⁸ Ma Isireliban guro guro be, ba nɛɛ, a ku nùn swaa daki. A ku ra wura.

⁹ Yera Akabu u Beni Hadadin gɔro be sɔɔwa u nɛɛ, i doo i bɛɛn yinni sina boko sɔ i nɛɛ, ye u gbia u bikia, kon ye ko. Adama ye u geruma mini tɛ, na n̄ ye m̀.

Ma gɔro be, ba seewa ba wura ba Beni Hadadi ye kpuro sɔɔwa. ¹⁰ Ye Beni Hadadi u nua mesum yera u Akabu sɔɔwa u nɛɛ, nen bũnu nu man kua nge mɛ nu kī, nà kun Samari kəsuke sere yen tua kun tura yu nen tɔmbu kpuron nɔm wɔɔnu yibu. ¹¹ Ma Isireliban sina boko, u wisa u nɛɛ, wi u tabu yānu sebua, u n̄ kpɛ u tii siara nge wi u tabu yānu pota u yi.

¹² N deema Beni Hadadi u tam nɔrumɔwa ka sinambu gabu sannu kuu bekurugirɔ, sanam mɛ u

Akabun gari yi nua. Yera u win tabu kowobu sɔɔwa u nɛɛ, bu doo bu sɔɔru ko ben sansaniɔ kpa bu wuu ge tarusi. Ma ba da ba gu tarusi.

Akabu u tabu di

¹³ Yera Gusunɔn sɔmɔ goo u na Akabun mi, u nɛɛ, amɛniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, a tɔn dabi te wa? U koo nun tu nɔmu sɔndia kpa a gia ma wiya u sɔa kpuron Yinni.

¹⁴ Akabu u nɛɛ, weren min diya ya koo ka kooramɛ.

Ma sɔmɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, amɛniwa Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U nɛɛ, ya koo koorawa saa tabu kowo be bera ka beran wirugiba gɔsan min di.

Ma Akabu u maa bikia u nɛɛ, tabu sunɔ wara u koo wooda wɛ su ka bu wɔri.

Sɔmɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, wuna kaa ko taa bin sunɔ.

¹⁵ Yera Akabu u bera ka beran tabu kowo be mɛnna. Ma ba kua goobu ka tɛna ka yiru (232). Yen biru u Isireliban tabu kowobu mɛnna, ma be, ba maa kua nɔrɔbun suba nɔɔba yiru (7.000). ¹⁶ Ma u Sirigii be wɔrim da sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di. Saa ye sɔɔ, Beni Hadadi u sɔ u tam nɔrumɔ wi ka sinambu tɛna ka yiru be ba nùn somiru na.

¹⁷ Isireliban bera ka beran tabu kowo be, ba gbia ba tabu yara. Yera Beni Hadadi u bikia u nɛɛ, berà mini. Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, Samarin diya ba yarima. ¹⁸ Ma u nɛɛ, ba yarima bu ka tabu ko? Aa, ba yarimawa bwɛɛ dora sɔɔ? Ka mɛ, i bu mwɛɛrima wasiru.

¹⁹ Yera Isireliban tabu kowo be ba tie, ba bera ka beran tabu kowo be swĩi. ²⁰ Ma ben baawure u win wɛrɔ naa swĩi u go. Sirigii be ba tie, ba duki yakura ba doona. Adama Isireli be, ba bu naa swĩi. Beni

Hadadi u duka yakura ka win duma, ka sere maa maasɔbu gabu. ²¹ Nge meya Isireliban sina boko u ka Beni Hadadin tabu kowobu kamia mam mam. U ben dumi go. Ma u ben tabu kekeba mweera.

²² Yera Gusunɔn sɔmɔ wi, u maa da Akabun mi, u nɔn sɔɔwa u neɛ, a doo kpa a n wɔrugɔru mɔ kpa a bwisiku me kaa ko. Domi wɔɔ kpɔɔ Sirin sina boko wi, u koo maa gɔsirama u nun wɔri.

Sirigibu

ba kɔpam Isireliba wɔri

²³ Sirin sina bokon tabu kowobu ba nɔn sɔɔwa ba neɛ, Isireliban bɔnu nu sɔɔwa guunuginu. Yen sɔna ba sun kamia. N n men na, su bu wɔri wɔwa sɔɔ kpa bu wa ma sa bu dam kere. ²⁴ Yen sɔ, a sinam be kpuro yaro besen wuurun di kpa a tabu sinambu kɔsire ko mi. ²⁵ Yen biru kpa a maa tabu kowo kpaobu gɔsi ka tabu keke yi dumi gawe kpa ye kpuro ya n geeru ne nge me a raa mɔ yellun taa bi sɔɔ. Kpa su da su bu wɔri wɔwa mi. Miya sa ko bu kamia.

Yera u ben gari yi wura u kua me. ²⁶ Yen wɔɔ kpɔɔ Beni Hadadi u win tabu kowo be menna u gara, ma ba da Afekiɔ bu ka Isireliba wɔri. ²⁷ Isireliban tii, ba ben tabu kowobu menna ba gara. Ma ba dɔanu sua, ba da bu ka Sirigii be wɔri. Yera ba ben sansani gira Sirigibun sansanin dedeerɔ. Ma ba sɔa nge boo gɔɔ piiminu yiru Sirigibun wuswaaɔ. Domi Sirigii be, ba dabiwa sere ba bera mi yiba. ²⁸ Yera Gusunɔn sɔmɔ wi, u maa na Isireliban sina bokon mi u neɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U neɛ, yɛn sɔ Sirigibu ba neɛ, u sɔɔwa guunun yinni, yen sɔna u koo be tabu kowo dabi te beɛ nɔmu beria kpa i gia

ma wiya u sãa kpuron Yinni. ²⁹ Ma Sirigii be, ka Isireliba ba kua são nɔɔba tia ba mɛɛrinɛ. Yɛn nɔɔba yirusera ba tabu wɔrina. Ma Isireliba ba Sirigibun tabu kowobun nɔrɔɔbun suba wunɔɔbu (100.000) go são teeru. ³⁰ Be ba tie, ba sãawa tɔmbu nɔrɔɔbun suba tɛna ita sari (27.000). Ma ba duki yakikira, ba da ba wãa Afekiɔ. Yera gbārara bu sɛre ta go.

Akabu u Beni Hadadi deri

u n̄ go

Saa ye sɔɔra Beni Hadadi u da u kukua Afeki yen diru garun gidambisan wɔllɔ. ³¹ Ma win bwãaba n̄n sãɔwa ba nɛɛ, wee, sa nua ma Isireliban sinamba ra n tɔmbun wɔnwɔndu mɔ. Yen s̄o, su saakiba dewe kpa su wɛɛ s̄eka wirɔ nuku sankiranun s̄o, kpa su da Isireliban sina bokon mi, sɔrɔkudo u koo sun wɔnwɔndu kua, kpa u de sa n wãa.

³² Ma ba saaki be deewa pɔraɔ, yen biru ba wɛɛ s̄eka wirɔ, ba da ba Isireliban sina boko deema ba n̄n sãɔwa ba nɛɛ, wunen b̄ɔɔ Beni Hadadiwa u sun ɔrima u nɛɛ, a win wãaru dweo u ka wa u n wãa.

Yera Akabu u bu wisa u nɛɛ, wi, nen k̄inasi, u wãa wãaru s̄ɔɔ?

³³ Ye tɔn be, ba nua u wisa n do, yera ba gerua fuuku fuuku ba nɛɛ, oo, wunen k̄inasi u wãa.

Ma Akabu u nɛɛ, i doo i ka n̄n na.

Yera Beni Hadadi u na wi, Akabun mi. Ma Akabu u n̄n yɔɔsia win tabu kɛkɛ wɔllɔ. ³⁴ Saa yera Beni Hadadi u n̄n sãɔwa u nɛɛ, kon nun wuu si nen tundo u raa wunen tundo mwaari mi wesia. Kpa a kia dɔra yenu ko Damasiɔ nge mɛ nen tundo u kua Samariɔ.

Ma Akabu u n̄n sãɔwa u nɛɛ, nɛ maa kon nun deri a n wãa, kpa su arukawani b̄oke nɛ ka wunɛ.

Ma ba arukawani ye bøkua. Yen biru u dera Beni Hadadi u doona.

Gusunə u Akabu taarε wē

³⁵ Saa ye sərɔ Yinni Gusunə u win səmɔ aluwaasi goo sɔɔwa u nεε, u win turo kanə u nùn so. Adama win turo wi, u yina u nùn so. ³⁶ Yera səmɔ wi, u nùn sɔɔwa u nεε, à n man doonari tē, gbee sunə ga koo nun sēre gu go. Domi a n̄ Yinni Gusunən gari mēm nɔɔwε.

Sanam mε u səmɔ wi doonari, yera gbee sunə ga nùn sēre ga go. ³⁷ Yera səmɔ wi, u ka maa goo yinna, ma u nεε, a man soowo, a suuru ko.

Ma durə wi, u nùn so u mεera kua. ³⁸ Ma səmɔ wi, u tii kɔsa u sēkatia sēka win nənɔ, u da u sina swaa baarə mi sina boko Akabu u koo ka doona. ³⁹ Sanam mε sina boko u sarə win bøkua, yera u nəəguru sua u nεε, wee na raa wāa tabu sīa sɔɔ, ma subaru sɔɔ goo u yara u ka man tabu durə goo naawa n nùn kɔsu. U nεε, nà n dera durə wi, u doona, nɛna kon ko win kəsire, n̄ kun mε, kon sii geesun gobi nərɔbun suba ita (3.000) kəsia. ⁴⁰ Sanam mε na wāa na sirene, yera durə wi, u man kisirari u doona.

Ma Isireliban sina boko u nεε, mεsuma ba koo nun kua. Domi wunen tiwa a gerua.

⁴¹ Saa yera səmɔ wi, u win sēkatia ye u ka nənɔ bøkua mi kusia, ma Isireliban sina boko u nùn tuba u wa ma Gusunən səmɔbun turowa. ⁴² Yera u maa sina boko sɔɔwa u nεε, ameniwa Yinni Gusunə u gerua. U nεε, yèn sɔ a dera durə wi u nun nəmu bəriɔ mi, u doona, wi u nεε, a kam koosia, tē, wuna kaa gbi win ayerə, kpa wunen tɔmbu bu maa gbi win tɔmbun ayerə.

⁴³ Yera Isireliban sina boko Akabu u gəsira win yenuə ka nuku sankiranu ka mərɔ.

*Akabu u dera ba Nabōti go***21**

¹ Yeniban biru ye ya koorā wee. Durō goo u wāa Yisireeliō, win yīsira Nabōti. U resēm gbaaru mō, Akabu Samarin sunōn sina kpaarun bōkuō. ² Sōo teeru Akabu u nūn sōōwa u nēε, a man wunen resēm gbaa te derio tu ko nen saadiē. Domi ta wāa nen sina kpaarun bōkuō. Kpa n nun resēm gbaaru garu kōsire kua tēn resēm ya yeni gea kere. N n maa gobin na a kī, kon nun yi wē nge mē gbaa ten geera nε.

³ Adama Nabōti u nēε, Gusunō u man bere n ka nen tubi sua n nun wē, ye nen baababa ba man deria.

⁴ Ma Akabu u gōsira yenuō ka nuku sankiranu u mōrua Nabōti Yisireeligiin gari yin sō. U da u kpuna u kōrua, u yina u di. ⁵ Yera win kurō Yesabeli u na win mi, u nūn bikia u nēε, mban sōna wunen nukura ka sankire sere a kpāna a di.

⁶ U nun wisa u nēε, Nabōtiwa na sōōwa na nēε, u man win resēm gbaaru derio. Kpa n nūn ten gobi kōsia, n kun mē, n nūn garu kōsire kua. Adama u nēε, u n man tu wēemō.

⁷ Yera Yesabeli wi, u nūn sōōwa u nēε, n n wuna a sāa Isireliban sunō? A seewo a di ka nuku dobu. Nε, kon nun Nabōtin gbaa te wē.

⁸ Yera u guro gurobu ka siri kowobu be ba wāa wuu teu ka Nabōti tirenu yorua ka Akabun yīsiru u Akabun yīreru doke tire ni sōō. ⁹ Ye u yorua wee. U nēε, i kparo i baawure sō u nōō bōke kpa i de tōmbu bu mēnna kpa i Nabōti gbiisia ben wuswaaō. ¹⁰ Kpa i tōn kōsobu yiru gabu wuna bu na win wuswaaō bu nūn taare wē ba n mō, wiya u Gusunō ka sina boko

b̄rusi. Yen biru i n̄n yaro i ka da wuun biruᵃ i kpenu kasuku i go.

¹¹ Ma Nab̄atin wuun guro guro be, ka ben siri kowo be, ba kua nge mε Yesabeli u bu s̄ᵃwa tire ni s̄ᵃᵃ. ¹² Ba n̄ᵃᵃ b̄aku te kua wuu giru ba maa Nab̄oti gbiisia t̄ambun wuswaaᵃ. ¹³ Ma t̄an k̄sobu yiru ye, ba na ba sina win wuswaaᵃ. Ba t̄an w̄aru ge s̄ᵃwa ba n̄εε, Nab̄oti u Gusunᵃ ka sina boko b̄rusi.

Ma ba n̄n gawa ba ka yara wuun biruᵃ ba kpenu kasuka ba go. ¹⁴ Ma wuun wirugii be, ba Yesabeli s̄omᵃ ḡoria ba n̄εε, ba Nab̄oti kpee ni kasuka ba go. ¹⁵ Saa ye Yesabeli u nua ma ba Nab̄oti go, yera u da u Akabu s̄ᵃwa u n̄εε, a doo a res̄em ḡbaa te sua te Nab̄oti Yisirēeligii u raa yina u nun d̄ore mi, domi u gu.

¹⁶ Ye Akabu u nua mε, yera u da u ḡbaa te sua.

Yinni Gusunᵃ

u Akabu ka Yesabeli taarε w̄ε

¹⁷ Saa yera Yinni Gusunᵃ u Eli Tisibigii s̄ᵃwa u n̄εε, ¹⁸ a seewo a da a ka Akabu Isireliban sina boko yinna wi u w̄āa Samariᵃ. Wi wee, u w̄āa Nab̄atin res̄em ḡbaarᵃ u ka tu sua. ¹⁹ A n̄n s̄ᵃwᵃ a n̄εε, am̄eniwa n̄ε, Yinni Gusunᵃ na gerua. Ye u t̄anu go u kpa, yera u koo maa ȳeron tubi sua? T̄ε mi b̄onu nu Nab̄atin yem dabura, miya nu koo maa win tiigim dabiri.

²⁰⁻²¹ Yera Eli u da Akabun mi. Ye u tura mi, yera Akabu u n̄n s̄ᵃwa u n̄εε, n̄n yiberε, a den man wa?

Eli u n̄n wisa u n̄εε, na nun wa. Wee, Yinni Gusunᵃ u koo nun k̄sa surema kpa u wunen t̄ambu kpuro go ka wunen yobᵃ ȳen s̄ᵃ a tii ȳsu a k̄sa kua win wuswaaᵃ. ²² U koo de wunen ȳenu gu

ko nge Yeroboamu Nebatin biiguu, ñ ku me, nge Basa Akiyan biiguu. Domi a win mǎru seeya, ma a Isireliba doke toraru sǎǎ. ²³ Wee ye Yinni Gusunǎ u maa gerua Yesabelin sǎ. U nεε, bǎna nu koo win goru tem Yisireelin gbǎrarun bǎkuǎ. ²⁴ Meya maa Akabugibu sǎǎ, wi u gu yenuǎ, bǎna nu koo yǎron goru tem. Wi u maa gu yakasǎ, gunǎsa su koo yǎron goru di.

²⁵ Domi goo sari wi u tii yǎsu kǎsa sǎǎ nge Akabu, Yinni Gusunǎn wuswǎǎǎ. N deema win kurǎ Yesabeliwa u ra n nǎn dam kǎmǎ u ka ye ko. ²⁶ U kǎsa kua ye ya ñ ka nǎǎ gerurǎ. Domi u da u bǎnu sǎamǎ nge Amǎreba be Gusunǎ u gira. Ma u ben tem Isireliba wǎ.

Akabu u win durum

tuuba kua

²⁷ Ye Akabu u Elin gari yi nua me, yera u tii kawa u win yabe ni u sebua nenua u gǎeka ma u saaki sua u tii tǎkusi, u nǎǎ bǎkua. Saaki yera, u ra ka bǎsu ka nuku sankiranu. Yera u ra mam ka kpunε. ²⁸ Ma Yinni Gusunǎ u maa Eli Tisibigii wi sǎǎwa u nεε, ²⁹ a wa nge me Akabu u tii kawa nǎn wuswǎǎǎ? Yen sǎ, na ñ maa derimǎ kǎsa ye, yu kooru win waati sǎǎ. Win biin waati sǎǎra kon de yu kooru.

22

Akabu u kǎ

u wuu ge ba mǎ Ramati wǎra

(I maa mεerio Bandun Gari II, 18:1-3)

¹ Isireliba ka Sirigibu ba kua wǎǎ yiru ben goo kun goo tabu wǎri. ² Wǎǎ itase sǎǎ, ye Yosafati Yudaban sina boko u na Isireliban sina bokon mi,

³ yera Isireliban sina boko u win bwãabu sãowa u nεε, i yẽ ma Ramoti ye ya wãa Galadin temo ya sãawa beεgia? Mban sãna sa ñ ko ye mwa Sirin sunon noman di. ⁴ Ma u Yosafati bikia u nεε, kaa ka man taa bi da Ramoti Galadin temo?

Yosafati u nun wisa u nεε, à n sãru kpa na kpawa mi. Wunen tumbu bà n seewa, negiba maa sewawa mi. Meya maa nen maasabu.

Somo weesugibu ba nεε,

Akabu koo tabu di

(I maa mεrio Bandun Gari II, 18:4-11)

⁵ Ma Yosafati u maa nεε, na nun kanamo, a gina Yinni Gusuno bikio a no me u koo nun sã.

⁶ Saa yera Isireliban sina boko u somabu menna nge tonu nεerun (400) saka. Ma u bu bikia u nεε, n doo Ramoti Galadin temo n ka Sirigibu tabu ko? Nge n ku da.

Yera somo be, ba nun wisa ba nεε, a doo. Yinni Gusuno u koo nun ye nomu beria.

⁷ Adama Yosafati u bikia u nεε, Yinni Gusunon somo goo sari mini win min di sa ko kpĩ su Yinni Gusunon gere no?

⁸ Isireliban sina boko u nεε, Gusunon somo turowa u wãa mini, win min di sa ko kpĩ su Yinni Gusunon gere no. Adama na nun tusa. Domi u ku ra man gãa geenu sã. Somo win yĩsira Misee Yimilan bii.

Ma Yosafati u nun sãowa u nεε, sina boko, a ku gere me.

⁹ Yera Isireliban sina boko wi, u win som kowo gora u nεε, u doo u Misee Yimilan bii wi sokuma fuuku.

10 Ma Isireliban sina boko wi, ka Yosafati Yudaban sina boko ba ben sina yānu doke, ben baawure u sō win sina kitarə, Samarin gbāra kənnəwə. Ma səmə be, ba wāa ben wuswaaə ba gari mə. 11 Yera Sedesiasi Kenaanan bii u sisun kəbunu seka. Ma u nεε, ameniwa Yinni Gusunə u gerua, kəbi yini, yi sāawa yīreru te ta wunen dam sōsimə mε kaa ka Sirigibu go.

12 Nge mεya səmə be kpuro, ba gerumə ba mə, a doo Ramətiə Galadin temə. Kaa nasara wa. Yinni Gusunə u koo nun tən be nəma beria.

Misee u Akabu sōwa

ma u n nasara wasi

(I maa mεrio Bandun Gari II, 18:12-27)

13 Səmə wi ba gəra u bu Misee sokuə u nūn sōwa u nεε, wee səmə be ba wāa mi kpuro, ba sina boko gari gea gerua. Yen sō, a de wunε ka ben gari yi ko tia.

14 Ma Misee u nεε, sere ka Yinni Gusunən wāaru, ye wi, Yinni Gusunə u man sōwa, yera kon gere.

15 Ye Misee u tura sina bokon wuswaaə, sina boko u nūn bikia u nεε, sa ko kpī su tabu da Raməti Galadin temə? Nge su ku da.

Ma u nεε, i doo mε, i ko i nasara wa. Yinni Gusunə u koo nun bu nəmu beria.

16 Adama sina boko u nūn wisa u nεε, nən nyewa kon nun bōrusia a sere man gem sō mε Yinni Gusunə u nun sōwa a gere.

17 Misee u nūn wisa u nεε,
na Isireliba wa ba yarine guunu wəllə
ba sāa nge yāa ni nu kun kparo mə.
Ma Yinni Gusunə u nεε, tən beni ba n kparo mə.
Ben baawure u gəsiro u wura yenuə ka alafia.

18 Yera Isireliban sina boko u Yosafati sɔɔwa u nɛɛ, na ñ daa nun sɔɔwa ma u ku ra man gāa geenu sɔ, sere gāa kɔsunu?

19 Yera Misee u Akabu sɔɔwa u nɛɛ, a Yinni Gusunɔn gari swaa dakio, na nùn wa u sɔ win sina kitaru wɔllɔ. Ma win tabu kowobu ba yɔ win nɔm geu ka win nɔm dwarɔ. 20 Ma u nɛɛ, wara u koo Akabu nɔni wɔke u ka taa bi da Ramɔtiɔ Galadin temɔ, kpa u gbi mi. Ma ba yen wesianɔ mɔ. Wini ù n gerua mɛni, wi, u gere mɛ. 21 Yera hunde gaa ya yarima ya yɔra Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ya nɛɛ, kon Akabu wi nɔni wɔke. Yinni Gusunɔ u ye bikia u nɛɛ, amɔna kaa koosina. 22 Hunde ye, ya nɛɛ, kon yari kpa n du sɔmɔ be sɔɔ, kpa n de bu weesu ko bu ka sina boko nɔni wɔke. Ma Yinni Gusunɔ u ye wisa u nɛɛ, ya wā, swaa gea. Kaa maa kpī a nùn nɔni wɔke. N n mɛn na, a yario a da a ko mɛ. 23 Wee tɛ, Yinni Gusunɔ u dera hunde ye, ya dua sɔmɔ be sɔɔ, bu ka nun weesu kua. Yen sɔ, a n yɛ ma kɔsa Yinni Gusunɔ u koo de yu nun deema.

24 Yera Sedesiasi Kenaanan bii u susi Miseen bɔkuɔ u nùn baara so. Ma u nɛɛ, domma Yinni Gusunɔn hunde u yara nen min di u ka sere nun gari kua.

25 Misee u nùn wisa u nɛɛ, kaa gia dɔma te kaa duku dukubu ko, a n kuku yeru kasu dirɔ.

26 Yera Isireliban sina boko u nɛɛ, i Misee mɔɔ i ka da Amɔɔ wi u sāa wuun wirugii ka maa Yoasi, sina bokon biin mi. 27 Kpa i bu sɔ i nɛɛ, ameniwa nɛ sina boko na gerua. Na nɛɛ, bu durɔ wi mɔɔ bu doke pirisɔmwɔ kpa ba n nùn dīanu ka nim wɛɛmɔ saka sɔɔ sere n ka wurama tabu gberun di ka alafia.

²⁸ Misee u nùn sḡwa u nεε, à n wurama ka alafia, n n̄ Yinni Gusunḡ u ka man gari kua. Bεε be i wāa mini, bεen baawure u gari yi swaa suo.

Akabun gḡ

(I maa mεerio Bandun Gari II, 18:28-34)

²⁹ Yeniban biru, Isireliban sina boko ka Yosafati, Yudaban sina boko ba seewa ba taa bi da Ramḡtiḡ Galadin temḡ. ³⁰ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sḡwa u nεε, na kon nen yānu kḡsi kpa n ganu doke n̄ sḡ ba n̄ man tubu. Adama wunε, a n wunen sina yānu doke.

Mεsuma Isireliban sina boko u kua bu ku ka nùn tubu taa bi sḡ. ³¹ N deema tabu kεkε tεna ka yiruwā Sirin sina boko u mḡ ye dumi gawe. Ma u yen wirugibu sḡwa u nεε, bu ku raa goo go ma n kun mḡ Isireliban sina boko tḡna. ³² Saa ye Sirin tabu wirugii be, ba Yosafati wende kua, yera ba nεε, Isireliban sina bokowa mi kam kam. Ma ba s̄irema win mi, bu nùn wḡri. Adama u nḡguru sua u faaba kana. ³³ Ye Sirin tabu kowo be, ba deema n n̄ Isireliban sina boko mi, yera ba nùn deri ba doona.

³⁴ Saa ye sḡra durḡ goo u s̄u tooma Isireliban mi gia u n̄ goo ȳisi. Adama ga na ga Akabu wḡri deedeeru mi wi tarakpe ga yḡra. Yera u win tabu kεkε swaa sḡsio sḡwa u nεε, a kεkε s̄iyḡ biruḡ kpa a man yara tabu s̄ian di, domi ba man mεera kuawa mi.

³⁵ Yen dḡma te, taa bi, bu sw̄ia gem gem. Ma ba sina boko nenusi u ka yḡ win tabu kεkε sḡ u wuswaa t̄i Sirigibun tabu sansanin bera gia. Ma win yem mu w̄ia kεkε ye sḡ. Yen yoka ma u gu. ³⁶ Ye sḡ u duḡ, yera goo u gb̄ara Isireliban sansaniḡ u nεε, baawure u wuro win yenuḡ.

³⁷ Nge meya sina boko Akabu u ka gu. Ma ba ka win goru na Samariō ba sikua. ³⁸ Ye ba win tabu keke ye woburumō Samarin yeruō, yera bōnu na, nu win yem dabura. Ma kurō tanōba na ba wobura mi, nge me Yinni Gusunō u raa gerua.

³⁹ Ye Akabu u kuan sukum ka dii te u bana ka suunu donnu, ka wuu si u bana kpuron gari yi wāa Isireliban sinambun faagin tireru sōō. ⁴⁰ Ba Akabu sikua win baababan sikaō. Ma win bii Akasia u bandu di.

Yosafati u kua Yudaban sina boko

(I maa mērio Bandun Gari II, 20:31-21:1)

⁴¹ Akabu Isireliban sina bokon bandun wōō nnese sōōra Yosafati u bandu di Yudaō. ⁴² Yosafati wi, u mōwa wōō tēna ka nōōbu sanam me u ban te di. Ma u kua wōō yēnda nōōbu bandu sōō Yerusalemuō. Win meron yīsira Asuba Silikin bii. ⁴³ U kua ye ya Yinni Gusunō wēre. Win tundo Asan yira u swīi mam mam. ⁴⁴ Adama u ñ gungunu mi ba ra būu yākuru ko kōsuke. U dera tōmba ben yākunu mō mi, ma ba turare dōō dokemō. ⁴⁵ Mēya maa bōri yēnda wāa wi ka Isireliban sina bokon suunu sōō.

⁴⁶ Ye Yosafati u kuan sukum ka wōrugōō te u sōōsi tabu sōō, ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sōō, ⁴⁷ ka nge me u kurō tanō be ba tie saa win tundo Asan waatin di gira, be ba gōsa ba n ka sakararu mō ben sāarun swaa sōō. ⁴⁸ Saa ye sōō, Edōmuba ba ñ sunō mō. Adama Yudaban sina boko u goo yi mi, u n ka sāa ben wirugii. ⁴⁹ Yosafati u goo nimkusu dāka si ba ko n da ka wura kaso de Ofiriō. Adama su ku ra turi mi, su ra kōsirewa swaaō, wuu ge ba mō Esioni Gebēēō.

⁵⁰ Yera Akasia Akabun bii u Yosafati sōōwa u nēē, a

kĩ wunɛn sɔm kowobu ka nɛgibu ba n da de sannu? Ma Yosafati u yina. ⁵¹ Yen biruwa Yosafati u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua win baababan sikaɔ Dafidin wuuɔ. Ma win bii Yoram u bandu kəsire kua.

Akasia u kua Isireliban sina boko

⁵² Akasia, Akabun bii u bandu di Isireliba sɔɔ Samariɔ, Yosafati Yudaban sina bokon bandun wɔɔ wəkura nɔɔbu ka yiruse sɔɔ. Ma Akasia wi, u kua wɔɔ yiru bandu sɔɔ. ⁵³ Win ban te sɔɔ, kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Win tundo ka win mɛron yira u sw̄i, ka sere maa Yeroboamu Nebatin biigia, wi u Isireliba doke toraru sɔɔ. ⁵⁴ B̄u wi ba m̄ Baali wiya u ra yiire u n s̄amɔ. Ma u Yinni Gusunɔn m̄ru seeya nge mɛ win tundo u raa kua.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8